

**RAPORTUL PERIODIC AL REPUBLICII MOLDOVA
ASUPRA STADIULUI APLICĂRII CONVENȚIEI
INTERNAȚIONALE PRIVIND ELIMINAREA TUTUROR
FORMELOR DE DISCRIMINARE RASIALĂ¹
pentru anii 2008 - 2009**

Introducere

Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială (în continuare Convenția) a fost ratificată de către Republica Moldova în anul 1991 prin Hotărârea Parlamentului nr. 707-XII din 10 septembrie 1991. Pentru Republica Moldova Convenția a intrat în vigoare din 25 februarie 1993.

Convenția este unul din cele mai importante documente ale Organizației Națiunilor Unite, la baza căruia stau principiile demnității și egalității ființelor umane, respectării universale și efective a drepturilor omului și a libertăților fundamentale pentru toți, fără deosebire de rasă, sex, origine națională, limbă sau religie.

Biroul Relații Interetnice este coordonator la nivel național al activității întru promovarea și elaborarea rapoartelor periodice privind stadiul aplicării Convenției.

Biroul Relații Interetnice în procesul de promovare a Convenției și elaborarea acestui Raport a colaborat cu Ministerul Justiției, Ministerul Tehnologiilor Informaționale și Comunicațiilor, Ministerul Educației, Ministerul Sănătății, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Apărării, Ministerul Finanțelor, Ministerul Economiei, Ministerul Culturii, Procuratura Generală, Centrul pentru Drepturile Omului și alte organe ale administrației publice centrale și locale, cu societatea civilă.

La sesiunea a 72-a (CERD/CSR.1871 1872) din 5-6 martie 2008 a Comitetului ONU pentru eliminarea discriminării rasiale au fost adoptate Concluziile finale ale Comitetului ONU asupra Raportului periodic al Republicii Moldova privind implementarea Convenției cu privire la eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială.

Biroul Relații Interetnice a tradus acest document în limba de stat și transmis ministerelor de resort și altor instituții, în scopul informării, examinării și realizării. Concluziile au fost traduse și în limba rusă ca una din limbile ONU și ca limbă de comunicare interetnică, în conformitate cu legislația în vigoare a Republicii Moldova pentru informarea pe larg a societății civile, a NGO-urilor etnoculturale și a Consiliului Coordonator al organizațiilor etnoculturale.

În scopul promovării Concluziilor Comitetului ONU și monitorizarea implementării Convenției, a fost instituit Grupul de lucru din componența căruia fac parte toți factorii de decizie.

Biroul Relații Interetnice a elaborat și transmis Guvernului și Parlamentului Republicii Moldova nota informativă cu privire la mersul implementării Convenției internaționale privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială în Republica Moldova.

Totodată, este de constatat, că în legătură cu nesoluționarea problemei transnistrene, care influențează toate domeniile statului și integrarea populației din Moldova, organele oficiale moldovenești nu au posibilitatea să promoveze, implementeze și monitorizeze Raportul periodic al Republicii Moldova asupra stadiului aplicării Convenției internaționale privind eliminarea

---

¹ Raportul periodic al Republicii Moldova asupra stadiului aplicării Convenției internaționale privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială – în continuare Raport

tuturor formelor de discriminare rasială pe teritoriile, necontrolate de conducerea moldovenească.

Raportul este elaborat de către Biroul Relații Interetnice în conformitate cu prevederile alin. 1 b) din art. 9 al Convenției internaționale cu privire la eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială, în baza concluziilor Comitetului ONU (CERD/C/1871 și 1872) din 5-6 martie 2008.

I. Date generale

Prezentarea generală a politicii de stat privind prevenirea și eliminarea discriminării rasiale

Componența națională și structura lingvistică a populației

Republica Moldova este un stat cu populație polietică și multilingvă. Moldovenii – naționalitatea fondatoare a statului – împreună cu reprezentanții altor etnii – ucrainenii, rușii, găgăuzii, bulgarii, evreii, românii, belorușii, țigani (romii), polonezii și alții – constituie poporul Moldovei, pentru care Republica Moldova este patria lor comună.

Recensământul populației² din octombrie 2004 constituie o acțiune pozitivă, care a facilitat monitorizarea situației persoanelor aparținând minorităților naționale, și promovarea politicii mai efective în acest domeniu. Numărul populației permanente a Republicii Moldova constituie 3.383.332 (100%) persoane, inclusiv:

- moldoveni – 2.564.849 pers. (75,8%);
- ucrainenii – 282.406 pers. (8,4%);
- ruși – 201.218 pers. (5,9%);
- găgăuzii – 147.500 pers. (4,4%);
- români – 73.276 pers. (2,2%);
- bulgari – 65.662 pers. (1,9%);
- alte naționalități – (1,0%);
- nu au indicat naționalitatea – (0,4%).

Numărul reprezentaților minorităților naționale puțin numeroase, care locuiesc dispers pe întreg teritoriul Republicii Moldova, constituie:

armeni – 1829 pers.; azeri – 891 pers.; beloruși – 5059 pers.;
germani – 1616 pers.; greci – 482 pers.; gruzini – 501 pers.;
estonieni – 77 pers.; evreii – 3608 pers.; letoni – 185 pers.;
lituanieni – 259 pers.; polonezi – 2383 pers.; tătari – 974 pers.

Printre minoritățile naționale: s-a redus ponderea populației ucrainene cu 2,9% și rușilor cu 3,9%. Cu toate acestea, ucrainenii și rușii ocupă locurile doi și respectiv trei din numărul total al populației țării. S-a majorat numărul populației găgăuze cu 0,3%. Totodată, s-a redus numărul bulgarilor cu 0,1%, și, de asemenea, a altor naționalități cu 1,7%. Moldovenii constituie cea mai numeroasă grupă etnică. Din numărul total, ponderea lor este de 75,8%.

78,8% din populația țării, au declarat ca limbă maternă – limba naționalității sale. 20,8% au indicat ca limbă maternă – limba altor naționalități. Din **moldovenii**, 78,4% ca limbă maternă au indicat limba moldovenească. Printre minoritățile naționale: **ucraineni** – 64,1% ca limbă

² Datele recensământului din 2004 nu includ informația privind componența numerică etnică a raioanelor de est ale Republicii Moldova și mun. Bender.

maternă au declarat limba ucraineană, 31,8% au declarat ca limbă maternă - limba rusă; **rușii** – 97,2% ca limbă maternă au indicat limba rusă; **găgăuzii** – 92,3% ca limbă maternă au indicat limba găgăuză, 5,8% - limba rusă; **bulgarii** – 81,0% au indicat ca limbă maternă limba bulgară, 13,9% - au indicat ca limbă maternă – limba rusă.

Din numărul total de populație al țării – 58,8% de obicei, vorbesc în limba moldovenească, 16,4% - în limba română, 16,0% - în limba rusă, 3,8% - în limba ucraineană, 3,1% - în limba găgăuză, 1,1% - în limba bulgară. În alte limbi, excepție fiind cele numite mai sus, vorbesc 0,4% din populație, aceiași număr de persoane îl constituie și cei care nu au indicat limba de comunicare.

Deși, majoritatea ucrainenilor, găgăuzilor, bulgarilor au indicat ca limbă maternă limba naționalității sale, fiecare al doilea ucrainean, fiecare al treilea bulgar și fiecare al patrulea găgăuz de obicei vorbește în limbă rusă. Moldovenii, care de obicei vorbesc în limba rusă, constituie 5,0% din numărul total. Printre minoritățile naționale: 6,2% ucraineni, 4,4% ruși, 1,9% găgăuzi, 7,1% bulgari vorbesc în limba moldovenească.

Evoluția legislației naționale

Republica Moldova a atins rezultate însemnate în domeniul protecției drepturilor omului în procesul de implementare a Convenției internaționale privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială în Republica Moldova, acordând atenție sporită consolidării legislative a acestor drepturi. Actualmente legislația națională, în general, corespunde standardelor internaționale în această sferă. Concomitent, întru executarea obligațiilor internaționale, asumate de republică, precum și în scopul realizării Concluziilor Comitetului ONU, continuă dezvoltarea și perfecționarea legislației în vigoare, aprobarea actelor legislative noi, elaborarea proiectelor legislative în perioada 2007-2009.

Modificările Legii Învățământului nr. 547 din 01.07.1995. Au fost formulate noile principii educaționale care stau la baza reformelor democratice în cadrul sistemului de învățământ, a căror sarcină principală constă în edificarea unui sistem educativ modern și democratic, axat pe valorile naționale și universale. În art. 6 al Legii este stipulat: „Dreptul la educație este garantat, indiferent de naționalitate, sex, rasă, vîrstă, de originea și starea socială, de apartenența politică sau religioasă, de antecedentele penale. Statul asigură șanse egale de acces în instituțiile de stat de învățământ liceal, profesional și superior, în funcție de aptitudini și capacități”.

Legea privind Codul de conduită a funcționarului public, aprobată de Parlamentul Republicii Moldova, nr. 25-XVI din 22 februarie 2008. Art. 4 al Legii obligă funcționarul public, la exercitarea funcțiilor de serviciu, să ia decizii și să întreprindă acțiuni în mod imparțial, nediscriminatoriu și echitabil, fără a acorda prioritate unor persoane sau grupuri în funcție de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, apartenență politică, avere sau origine socială. De asemenea, Legea în cauză obligă funcționarul public cu funcție de conducere să examineze și să aplice cu obiectivitate criteriile de evaluare a competenței profesionale pentru personalul din subordine, în cazul în care propune sau aprobă promovări, transferuri, numiri sau eliberări din funcții sau acordă stimulente materiale sau morale, excluzînd orice formă de favoritism sau discriminare, să evite criteriile discriminatorii în accesul sau promovarea în funcția publică.

Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public nr. 158-XVI din 4 iulie 2008. Art. 22 prevede că funcționarul public trebuie să respecte Constituția, legislația în vigoare, precum și tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, să respecte cu strictețe drepturile și libertățile cetățenilor.

Prin Hotărârea Guvernului nr. 1459 din 24 decembrie 2007 a fost aprobat Proiectul **Legii pentru modificarea și completarea Codului Penal al Republicii Moldova** (inclusiv articolele 176, 346), care în prezent se află la examinare în Parlament. Potrivit **art. 176** din Codul penal al Republicii Moldova (nr. 985-XV din 18 aprilie 2002) încălcarea drepturilor și libertăților cetățenilor, garantate prin Constituție și prin alte legi, în dependență de sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație constituie o infracțiune și atrage răspundere penală. **Art. 346** din Codul penal incriminează acțiunile intenționate îndreptate spre ațîțarea vrajbei sau dezbinării naționale, rasiale sau religioase. Potrivit acestui articol, acțiunile intenționate, îndemnurile publice, inclusiv prin intermediul mass-media, scrise și electronice, îndreptate spre ațîțarea vrajbei sau dezbinării naționale, rasiale sau religioase, spre înjosirea onoarei și demnității naționale, precum și limitarea, directă sau indirectă a drepturilor ori stabilirea de avantaje, directe sau indirecte, cetățenilor în funcție de apartenența lor națională, rasială sau religioasă se pedepsesc, după caz cu amendă, muncă neremunerată în folosul comunității sau cu închisoare.

Întrucât **art. 176** din Codul penal al Republicii Moldova nu asigură înțelegerea exactă a tipului de conduită interzis, s-a considerat necesară modificarea acestuia. În prezent, articolul menționat incriminează încălcarea egalității în drepturi a cetățenilor, fapt ce poate fi considerat a fi discriminatoriu față de persoanele care nu sînt cetățeni ai Republicii Moldova, precum și față de apatrizi. În scopul înlăturării acestei lacune, precum și în scopul lărgirii cercului de situații în care principiul nediscriminării poate fi încălcat, a fost elaborat proiectul **Legii menționat**. Astfel, în versiunea proiectului, art. 176 din Codul penal propune de a se incrimina orice deosebire, excludere, restricție sau preferință față de persoană, grup de persoane sau comunitate, fără o justificare rezonabilă sau obiectivă, pe baza criteriilor stabilite de tratatele internaționale. Spre deosebire de actuala redacție a art. 176, care prevede tragerea la răspundere penală pentru încălcarea egalității în dependență de sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinie sau orice alte opinii, origine națională, socială, apartenență la o minoritate națională, avere, noua redacție a acestui articol asigură incriminarea dicriminării și pe bază de orientare sexuală. De asemenea, conform redacției noi a acestui articol, orice deosebire, excludere, restricție sau preferință față de o persoană, grup de persoane sau comunitate pe baza criteriilor invocate, urmează a fi incriminate, dacă sînt săvîrșite în scopul restrîngerii, înlăturării recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate a drepturilor și libertăților fundamentale recunoscute de Constituție, legislația în vigoare și tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte. Subiect al infracțiunii în cauză urmează a fi nu doar persoana fizică, ci și juridică. Totodată, **art. 346** a fost propus în redacție nouă pentru a incrimina îndemnurile publice, inclusiv prin mass-media scrisă sau electronică, prin care se înjosește, se umilește, se insignă la discriminare sau ură față de un grup de persoane sau o persoană pe motiv de apartenență reală sau presupusă la acest grup pe bază de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, culoare, sex, vîrstă, stare a sănătății, orientare sexuală, opinie politică, statut social, apartenență la o categorie de persoane defavorizate, precum și pe baza de orice alt criteriu, precum și îndemnurile publice la acțiuni violente împotriva unui grup de persoane, sau a unei persoane pe motivele indicate mai sus.

Întrucât în Republica Moldova nu există un act legislativ separat privind excluderea oricărei discriminări, în scopul consolidării cadrului legislativ existent și ajustării acestuia la normele internaționale, se elaborează proiectul **Legii privind prevenirea și combaterea discriminării** (conform indicației Guvernului Republicii Moldova, nr. 2503-10 din 21 ianuarie

2008). Acest proiect propune definirea noțiunilor de discriminare (discriminare directă sau indirectă), hărțuire, instigare la discriminare, victimizare, măsuri afirmative, a căror definire nu se găsesc în legislația națională în vigoare. Proiectul conține prevederi menite de a preveni și a combate fenomenul discriminării în cele mai importante domenii: muncă, educație, sănătate, bunuri, și servicii disponibile publicului, etc. Astfel, prevederile privind interzicerea oricăror deosebiri sau preferințe care ar avea drept efect limitarea la angajarea în câmpul muncii vor completa și preciza normele deja existente în Codul muncii. Proiectul menționat prevede, de asemenea, interzicerea sub orice aspect a discriminării în materia educației, accesul la bunuri servicii disponibile publicului (servicii de asistență medicală, bancare, de transport, de protecție socială, etc.). Proiectul legii conține și prevederi privind cadrul instituțional. Reesind din specificul activității avocaților parlamentari de a asigura garantarea respectării drepturilor și libertăților omului, s-a considerat oportună abilitatea acestora cu atribuții de protecție a persoanelor împotriva discriminării și asigurării șanselor egale. La aspectul promovării politicii în domeniul prevenirii și combaterii discriminării, proiectul propune instituirea unei comisii guvernamentale, care ar avea următoarele sarcini: asigurarea elaborării și promovării politicii de protecție împotriva discriminării, inițierea propunerilor de promovare și amendare a legislației pentru implementarea și îmbunătățirea protecției împotriva discriminării; remiterea autorităților publice centrale și locale a obiecțiilor și propunerilor de ordin general referitoare la prevenirea și combaterea discriminării, etc. Proiectul stabilește și dreptul asociațiilor obștești de a exercita unele atribuții în domeniul prevenirii și combaterii discriminării, ceea ce va permite implicarea societății civile în eradicarea acestui flagel negativ. Relevante sînt și prevederile proiectului ce țin de protecția victimei discriminării. Proiectul Legii privind prevenirea și combaterea discriminării a fost definitivat în corespundere cu avizele autorităților interesate și remis spre examinare Guvernului prin scrisoarea nr. 03/8089 din 30 septembrie 2008.

Legislația națională, ce ține de **domeniul protecției sociale**, permite tuturor cetățenilor Republicii Moldova să beneficieze în egală măsură de asistență socială, indiferent de rasă, origine etnică, religie, apartenența la o minoritate națională. În Republica Moldova există o serie de legi și acte normative care reglementează acordarea diferitor forme de asistență socială: *Legea Fondului republican și a fondurilor locale de susținere socială a populației* (nr. 827 din 18.02.2000); *Legea privind alocațiile sociale de stat pentru unele categorii de cetățeni* (nr. 499-XIV din 14.07.1999); *Legea cu privire la protecția socială specială pentru unele categorii de populație* (nr. 933-XIV din 14.04.2000); *Hotărîrea Guvernului „Cu privire la indemnizațiile adresate familiilor cu copii”* (nr. 1478 din 15 noiembrie 2002), etc. În scopul asigurării ajutorului social familiilor defavorizate a fost aprobată **Legea cu privire la ajutorul social**, nr. 133-XVI din 13 iunie 2008. Legea se extinde asupra familiilor ai căror membri sînt cetățeni ai Republicii Moldova, cetățeni ai altor state, apatrizi sau refugiați, care au domiciliu în Republica Moldova, în conformitate cu legislația în vigoare.

Întru îmbunătățirea calității vieții persoanelor în dificultate, a fost aprobată *Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr.1512 din 31 decembrie, 2008* pentru aprobarea **Programului național privind crearea sistemului integrat de servicii sociale pe anii 2008-2012**. Programul se axează pe principiul oportunităților egale – asigurarea drepturilor la serviciile sociale tuturor persoanelor în dificultate, indiferent de gen, vîrstă, religie, cultură, limbă, origine etnică, etc.

Principiile egalității, toleranței și dialogului sînt reflectate în noua **Lege privind azilul**, nr. 270 din 18 decembrie 2008. Legea a lărgit considerabil drepturile refugiaților. În special, refugiaților indiferent de originea etnică, sînt oferite următoarele drepturi: familiile cu copii precum și copiii neînsoțiți, beneficiază de toate măsurile de asistență socială acordate copiilor cetățeni ai Republicii Moldova; de a beneficia de un tratament identic cu cel acordat cetățenilor Republicii Moldova în ce privește libertatea de a profesa propria religie și de a da educație religioasă copiilor; de a se bucura, în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală, de

aceleași drepturi ca și cetățenii Republicii Moldova; de a participa la programe de integrare socială, etc.

Parlamentul Republicii Moldova a adoptat un nou cadru legislativ *privind întrunirile și partidele politice*, care include:

Legea privind partidele, nr. 294-XVI din 21 decembrie 2007. **Art. 3** al Legii interzice constituirea și activitatea partidelor politice în baza discriminării pe criterii de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, avere sau origine socială. În temeiul acestei Legi, partidele politice se organizează după principiul de organizare administrativ-teritorială a Republicii Moldova. Pot fi membri ai partidelor politice cetățenii Republicii Moldova care, potrivit normelor legale au dreptul la vot. Cetățenii Republicii Moldova au dreptul să se asocieze liber în partide politice, să participe la activitatea acestora și să iasă din componența lor. Nici o persoană nu poate fi constrânsă să adere sau să nu adere la un partid politic.

Legea privind întrunirile, nr. 26-XVI din 22 februarie 2008 garantează dreptul la întrunire tuturor persoanelor, indiferent de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere, origine socială sau oricare alt criteriu. Potrivit **art. 10** din această lege, oricare persoană care intenționează să desfășoare o întrunire notifică în scris, printr-o declarație prealabilă, autoritatea administrației publice locale din unitatea administrativ-teritorială respectivă cu cel puțin 5 zile înainte de data desfășurării întrunirii.

Codul audiovizualului al Republicii Moldova, aprobat de către Parlamentul Republicii Moldova, nr. 260-XVI din 27 iulie 2006. Scopul Codului – asigurarea apărării drepturilor consumatorului de programe de a recepționa informații corecte și obiective, care ar contribui la libera formare a opiniei, asigurarea drepturilor radiodifuzorilor la libertate editorială și libertate de exprimare, instruirea principiilor democratice de funcționare a audiovizualului din Republica Moldova. Codul audiovizualului conține un șir de prevederi privind asigurarea drepturilor minorităților naționale. Conform Codului:

- radiodifuzorului este interzisă difuzarea de programe care conțin orice formă de incitare la ură pe considerente de rasă, religie, naționalitate, sex. (**Art.6** (1));

- în spiritul respectării libertăților și a drepturilor fundamentale ale omului, prin transmisia și retransmisia serviciilor de programe se realizează și se asigură pluralismul politic și social, diversitatea culturală, lingvistică și religioasă, informarea, educarea și divertismentul publicului (**Art.7** (1)).

- în localitățile în care reprezentanții unei minorități naționale constituie majoritatea populației, radiodifuzorii locali și regionali vor asigura difuzarea unor programe în limba de stat în proporție de nu mai puțin de 20% din serviciul de programe. Activitatea în domeniul lingvistic a companiei “Teleradio-Găgăuzia” va fi reglementată, de asemenea de autoritățile abilitate ale U.T.A. Găgăuzia (**Art. 11** (9));

- în localitățile în care reprezentanții unei naționalități sau etnii reprezintă o pondere mai mare de 20% distribuitori de servicii, titulari ai autorizației de retransmisie, vor asigura și retransmisia serviciilor de programe în limba minorității respective (**Art. 29** (4));

- protejarea spațiului informațional, patrimoniului lingvistic și cultural-național, inclusiv a culturii și limbilor minorităților naționale (**Art. 41** (1e)).

Atribuțiile **Companiei „Teleradio-Moldova”** sînt:

- cultivarea demnității umane, toleranței, moralei publice, spiritului civic, a valorilor democratice, unității naționale, adevărului, justiției, ținîndu-se cont de convingerile morale, politice și religioase ale diferitelor categorii ale populației (**Art. 51** (1d));

- asigurarea dreptului la informare al tuturor categoriilor de cetățeni ai Republicii Moldova, inclusiv al minorităților naționale (**Art. 51** (1f));

- obiectivul de activitate al radiodifuzorului public național: realizarea emisiunilor de radio și de televiziune în limba de stat a Republicii Moldova, precum și în limbile minoritare sau

în alte limbi de circulație internațională, cu scop informativ, cultural, educativ și de divertisment, ținându-se cont de prevederile prezentului cod (**Art. 54 (a)**).

În procesul de realizare a acestor principii, Compania „Teleradio-Moldova” utilizează în televiziune și radiodifuziune pe tot teritoriul republicii, în afară de limbile moldovenească și rusă, limba ucraineană, bulgară, găgăuză, romani, idiș și poloneză.

Raporturile ce țin de libertatea de conștiință și de religie sînt reglementate de **Legea privind cultele religioase și părțile lor componente**, nr. 125-XVI din 11 mai 2007. În temeiul acestei legi, orice persoană are dreptul la libertatea de gândire, de conștiință și de religie. Acest drept trebuie exercitat în spirit de toleranță și de respect reciproc și cuprinde libertatea de a aparține sau nu unei anumite religii, de a avea sau nu anumite convingeri, de a-și schimba religia sau convingerile, de a profesa religia sau convingerile în mod individual sau în comun, în public sau în particular, prin învățatură, practici religioase, cult și îndeplinirea riturilor. Fiecare persoană și comunitate religioasă poate adera liber la orice cult religios (Art. 4). Potrivit legii date, cultele religioase se constituie pe principii benevole de către persoane fizice aflate sub jurisdicția Republicii Moldova, cu capacitate deplină de exercițiu, în scopul profesării în comun a credinței. Cultele religioase se constituie după norme proprii, conform învățăturilor, canoanelor și tradițiilor lor, pe baza convingerilor și voinței liber exprimate a credincioșilor. Comunitățile religioase se pot constitui sau autodizolva prin voința liber exprimată a membrilor lor, fără aprobări suplimentare sau piedici din afară (Art. 16). Conform prevederilor legii, înregistrarea cultelor religioase și a părților lor componente este efectuată de către Ministerul Justiției. Pentru înregistrare, cultele religioase și părțile lor componente prezintă documentele stabilite. Neprezentarea cel puțin a unuia din documentele stabilite, dispensează Ministerul Justiției de obligația examinării cererii de înregistrare a cultului religios sau a părții componente a acestuia. În cazul în care documentele de constituire prezentate corespund prevederilor legii privind cultele religioase și părțile lor componente, Ministerul Justiției, în termen de 15 zile, eliberează cultului religios respectiv certificatul de înregistrare. Cultul religios se consideră înregistrat din momentul eliberării certificatului de înregistrare, fiind scutit de taxa de înregistrare. În cazul în care documentele de constituire prezentate de cultul religios nu corespund prevederilor legii privind cultele religioase și părțile lor componente și aduc la realizarea intereselor societății, securității statului, vieții și sănătății oamenilor, Ministerul Justiției refuză înregistrarea cultului respectiv, indicînd motivele refuzului. Semnatarii actului de constituire pot ataca decizia de refuz în instanța judecătorească.

În activitatea de stat a Republicii Moldova, în domeniul eliminării tuturor formelor de discriminare rasială un loc prioritar ocupă promovarea **principiului diversității culturale** ca principiu universal recunoscut în legătură strînsă cu realizarea **principiului de respectare a drepturilor omului și principiului de egalitate**. Principiile date sînt confirmate în un șir de acte legislative noi și măsuri practice, cumulate în **programe, politici și strategii de stat de termen lung**.

În acest context a fost adoptat noul Program de activitate al Guvernului Republicii Moldova „Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare” pentru anii 2009-2013. Programul conține Capitolul „Integrarea minorităților naționale”, în care sînt definite obiectivele de guvernare referitor la acest domeniu:

- Păstrarea și consolidarea patrimoniului cultural și lingvistic al minorităților naționale care locuiesc pe teritoriul Republicii Moldova.
- Promovarea unei politici de stat coerente și multidimensionale în raport cu minoritățile naționale.
- Perfecționarea cadrului juridic în scopul asigurării integrării minorităților naționale în viața social-administrativă, cultural-politică și economică din Republica Moldova.

În Program sînt definite acțiunile prioritare întru realizarea obiectivelor de guvernare, și anume:

- dezvoltarea cadrului juridic în direcția protejării și dezvoltării culturii și limbilor minorităților naționale care locuiesc pe teritoriul Republicii Moldova, inclusiv promovarea predării în limbile minoritare în instituțiile de învățămînt preuniversitar;
- elaborarea și aplicarea unui Program de stat pentru asigurarea condițiilor necesare pentru studierea și aplicarea limbii oficiale a Republicii Moldova de către cetățenii alolingvi, inclusiv de către funcționarii publicii și aleșii locali;
- perfecționarea cadrului legislativ existent privind relația dintre comunitățile etnoculturale înregistrate și stat, extinderea domeniilor de cooperare și activități comune, ajustarea practicilor existente la normele internaționale și europene;
- susținerea de către stat a programelor de promovare a coeziunii sociale cu ajutorul insituțiilor etnoculturale înregistrate în Republica Moldova;
- asigurarea condițiilor și oportunităților de educație în limba maternă și celor de păstrare a culturii minorităților naționale.

În vederea continuării sarcinii de asigurare a respectării și promovării drepturilor omului a fost elaborat noul proiect al **Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2009-2012.**

Planul de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2009-2012 reprezintă un instrument național, care reproduce politica statului de fortificare a protecției drepturilor omului. Identificînd realitățile în domeniu și axîndu-se pe aspectele vulnerabile, care necesită reabilitare, noul plan de acțiuni în domeniul drepturilor omului aspiră spre producerea unor schimbări pozitive. Sarcina primordială a acestui document de politici este asigurarea implementării unei politici și strategii unice a autorităților de stat și a societății civile menite să îmbunătățească situația în domeniul drepturilor omului.

Proiectul planului rezervă un capitol separat (**Cap. 13 - Prevenirea și combaterea discriminării**) referitor la problema prevenirii și combaterii discriminării și asigurării drepturilor minorităților naționale. În prezent, proiectul Planului este transmis spre adoptare în Parlament.

II. Informația privind realizarea Concluziilor finale a Colmitetului ONU pentru eliminarea asupra Republicii Moldova (CERD/C/SR 1871 și 1872 din 5-6 martie 2008)

În compartimentul dat este prezentată informația ce ține de ține de implementarea Concluziilor finale a Comitetului ONU pentru eliminarea discriminării rasiale, în special expuse în com. B. „Probleme nesoluționate și recomandări”.

Pct. 8 Referitor la angajare în cîmpul muncii și dreptul la muncă, protecție socială, asistență medicală, educația minorităților naționale și apatrizilor.

Conform informației oferite de către **Ministerul Economiei** Republica Moldova promovează o politică națională refractară discriminării, atît în domeniul utilizării forței de munca, cît și în cel al raporturilor de muncă propriu-zise, ca membru al Organizației Națiunilor Unite și al Organizației Internaționale a Muncii, urmînd prevederile tratatelor internaționale ratificate de către Republica Moldova, actele normative naționale adoptate ulterior proclamă nediscriminarea ca principiu de bază în toate sferile vieții sociale, inclusiv și în domeniul utilizării forței de muncă și a raporturilor de muncă.

Astfel, Constituția Republicii Moldova stipulează în **art. 16, alin. (2)** că toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

La rîndul său, Codul muncii, în **art. 5**, stabilește ca principii de bază ale reglementării raporturilor de muncă și a altor raporturi legate nemijlocit de acestea, și anume:

- libertatea muncii, incluzînd dreptul la muncă liber aleasă sau acceptată, dreptul salariatului de a dispune de capacitățile sale de muncă, dreptul de a alege profesia și ocupația;
- interzicerea muncii forțate (obligatorii) și a discriminării în domeniul raporturilor de muncă;
- egalitatea în drepturi și în posibilități a salariaților;
- asigurarea egalității salariaților, fără nici o discriminare, la avansare în serviciu, luîndu-se în considerare productivitatea muncii, calificarea și vechimea în munca în specialitate, precum și la formare profesională, reciclare și perfecționare.

Art. 8 al Codului muncii stabilește expres că orice discriminare, directă sau indirectă, a salariatului pe criterii de sex, vîrstă, rasă, etnie, religie, opțiune politică, origine socială, domiciliu, handicap, apartenență sau activitate sindicală, precum și pe alte criterii nelegate de calitățile sale profesionale, este interzisă.

Art. 47 al Codului muncii interzice refuzul neîntemeiat de angajare, precum și orice limitare, directă sau indirectă, în drepturi ori stabilirea unor avantaje, directe sau indirecte, la încheierea contractului individual de muncă în dependență de sex, rasă, etnie, religie, domiciliu, Opțiune Politică sau origine socială.

Prin **art. 128** al Codului se specifică că la stabilirea și achitarea salariului nu se admite nici o discriminare pe criterii de sex, vîrstă, handicap, origine socială, situație familială, apartenența la o etnie, rasă sau naționalitate, opțiuni politice sau convingeri religioase, apartenență sau activitate sindicală.

Principiul nediscriminării pe criterii de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau origine socială este pus și la baza aplicării prevederilor **Legii pentru ocuparea forței de muncă și protecția socială a persoanelor neangajate în căutarea unui loc de muncă** (nr. 102-XV din 13 martie 2003). Fixat în art. 8 al Legii, acesta vizează atît la măsurile pasive pe piața muncii, care includ plata unor indemnizații bănești pe perioade limitate, cît și la cele active (adresate persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă și angajatorilor), care includ măsurile de stimulare a ocupării forței de muncă, orientarea profesională și formarea profesională a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă, precum și serviciile de mediere la angajare, prestate de structurile Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă.

Întru asigurarea respectării normelor legislației în vigoare privind egalitatea în drepturi a persoanelor în cadrul raporturilor de muncă și al raporturilor conexe, statul a instituit un sistem de control pertinent, realizat de Inspekția muncii (înființată prin Legea nr. 140-XV din 10 mai 2001) și sindicate (acționînd potrivit Legii nr. 1129-XIV din 7 iulie 2000). Conform legilor în baza cărora activează, atît Inspekția Muncii, cît și organele sindicale sînt în drept să depună în instanțele de judecată cereri privind examinarea cauzelor ce decurg din încălcarea principiului egalității în drepturi a persoanelor la angajare și în desfășurarea raporturilor de muncă.

Concomitent, în baza art. 20 al Constituției, orice persoană care se consideră lezată într-un drept al său poate accesa justiția în mod independent, cerînd sa fie repusă în dreptul lezat. Ținînd cont de faptul că accesul liber la justiție constituie un factor primordial în asigurarea respectării normelor legislației în vigoare privind nediscriminarea, menționăm ca atît Codul contravențional (art.6), cît și cele de procedură civilă și penală (respectiv articolele 22 și 9)

stabilesc drept principiu de bază al examinării cauzelor egalitatea persoanelor în fața legii și a justiției, fără deosebire de sex, rasă, culoare, naționalitate, limbă, religie, opinie, apartenență politică, avere, origine socială, serviciu, domiciliu, naștere sau orice altă situație.

Pentru cazul în care instanța de judecată constată ca principiul nediscriminării a fost încălcat, statul a stabilit un sistem de sancțiuni administrative și penale aplicabile în dependență de conținutul faptei.

Astfel, art. 55 al Codului contravențional (Legea nr. 218-XVI din 24 octombrie 2008) prevede aplicarea unor amenzi în mărime de la 40 pînă la 120 de unități convenționale pentru încălcarea legislației muncii (care cuprinde și discriminarea în acest domeniu).

La rîndul sau, art. 176 al Codului penal (Legea nr. 985-XV din 18 aprilie 2002) prevede survenirea răspunderii penale pentru încălcarea egalității în drepturi a cetățenilor.

Obiectivele politicilor de **protecție socială** urmăresc ameliorarea condițiilor de viață, o protecție socială, corespunzătoare, dialog social și lupta împotriva oricărei forme de marginalizare și excluziune socială. În domeniul protecției sociale, legislația națională permite tuturor cetățenilor Republicii Moldova să beneficieze în egală măsură de asistență socială indiferent de minoritatea națională căreia îi aparțin.

În scopul asigurării unui venit lunar minim garantat, familiilor defavorizate li se acordă ajutorul social, stabilit în conformitate cu evaluarea venitului global mediu lunar al familiei și necesitatea de asistență socială conform Legii cu privire la ajutorul social (nr.13-XVI din 13 iunie 2008). Ajutorul social care îl primește familia, în cazul eligibilității, constituie diferența dintre venitul lunar minim garantat și venitul global mediu lunar al familiei, Legea se extinde asupra familiilor ai căror membri sînt cetățeni ai Republicii Moldova, cetățeni ai altor state, apatrizi sau refugiați, care au domiciliu în Republica Moldova, în conformitate cu legislația.

La 31 decembrie 2008 prin Hotărîrea Guvernului nr. 1512 a fost aprobat Programul național privind crearea sistemului integrat de servicii sociale pe anii 2008 - 2012, ce prevede o politică comprehensivă, privind referirea persoanelor în dificultate la servicii sociale eficiente și de calitate. Serviciile au drept scop de a oferi sprijin beneficiarilor pe termen scurt sau lung, pentru a satisface nevoile lor sociale, a reduce excluziunea socială și a îmbunătăți calitatea, vieții, răspunzînd totodată obiectivelor Programului de activitate al Guvernului Republicii Moldova „Integrarea europeană, libertate, democrație, bunăstare” 2009-2011, la capitolele ce țin de *Politicile sociale și Integrarea minorităților naționale*.

Dezvoltarea sistemului integrat de servicii sociale va crea oportunități mai bune pentru incluziunea socială a persoanelor în dificultate, (respectiv și a persoanelor de etnie romă), asigurînd respectarea drepturilor fundamentale ale acestora. Combinînd măsurile de prevenire, reabilitare, precum și soluționînd cazurile la nivel comunitar înainte ca ele să se agraveze (iar soluționarea lor să devină mai costisitoare), sistemul va deveni mai eficient din punctul de vedere al costurilor, va acoperi pe toți cei care au nevoie de sprijin social și va avea impact pozitiv asupra calității vieții cetățenilor.

În acest context, pentru asigurarea implementării cu succes al politicilor de protecție socială și fortificarea capacităților funcționale a structurilor teritoriale de asistență socială, prin Hotărîrea Guvernului nr. 1255 din 11 noiembrie 2008 în subordinea structurii teritoriale respective a fost instituit Serviciul de asistență socială comunitară. Obiectivele serviciului de asistență socială comunitară constau în: a) informarea privind accesul la serviciile sociale, identificarea și prevenirea precoce a problemelor sociale. În cadrul comunității și asigurarea intervenției timpurii pentru soluționarea lor;

b) dezvoltarea și prestarea serviciilor sociale primare pentru susținerea și consolidarea capacităților persoanelor și familiilor din comunitate aflate în dificultate;

c) mobilizarea și consolidarea capacităților comunității în îngrijirea și protecția persoanelor aflate în dificultate.

Serviciul de asistență socială comunitară are următoarele norme de personal:

a) șef al Serviciului -1 unitate în fiecare unitate administrativ-teritorială de nivelul II; .

b) asistent social -1 unitate la 5000 locuitori în localitățile urbane și pînă la 3000 locuitori în localitățile rurale, dar nu mai puțin de 1 unitate în fiecare primărie.

Asistentul social comunitar colaborează cu administrația publică locală instituțiile de resort din comunitate, organizațiile neguvernamentale în scopul soluționării problemelor beneficiarilor prin abordare multidisciplinară.

Accesul la **asistență medicală** este asigurat conform legislației în vigoare și drepturilor constituționale. Asistența medicală de urgență, de ambulatoriu și staționar, în cadrul asigurărilor obligatorii de asistență medicală se acordă în măsură egală tuturor cetățenilor Republicii Moldova, indiferent de etnie, gen, vîrstă, etc.

Toți copiii în vîrsta de pînă la 18 ani; elevii din învățămîntul secundar profesional și mediu de specialitate; studenții din învățămîntul superior universitar; rezidenții învățămîntului postuniversitar; gravidele, parturientele și lăuzele; mamele care îngrijesc 7 și mai mulți copii, copiii invalizi de gradul I, invalizii, și alte contingente sînt incluși în contingentul asigurat de către stat. Toate cheltuielile legate de îngrijirile de sănătate a mamei și copilului, la toate nivelurile sistemului de sănătate, sînt acoperite de către Compania Națională de Asigurări în Medicină.

Copiii pînă la 1 an beneficiază gratuit de Vitamina D2 și Hemofer în scopul profilaxiei rahitismului și anemiei. Copiii de vîrsta 0-5 ani pe parcursul anului sînt asigurați cu medicamente gratuite, conform Programului Conduita Integrată a Maladiilor la Copii în republică (preparate medicamentoase pe 24 poziții). Copiii de vîrsta 2-5 ani gratuit primesc tratament profilactic de dehelmintizare. Femeile gravide, inclusiv de etnie romi, sînt luate la evidență la medicul de familie și se asigură gratuit cu preparate de Fe și acid folic.

Prin intermediul Programelor naționale și din volumul de medicamente procurat centralizat de către Ministerul Sănătății, pacienții din contingentul vizat cu așa maladii ca: diabet zaharat, tuberculoza, maladii oncologice, endocrine, psihice, astm bronhic, etc., sînt asigurați cu medicamente.

Instruirea femeilor gravide din acest grup populațional în „școala gravidei” și a mamelor cu copii pînă la 1 an în „școala mamei” se efectuează conform regulamentelor în vigoare.

Imunoprofilaxia în rîndul țiganilor/romilor se efectuează conform calendarului de vaccinare.

Totodată, în conformitate cu Planul Anual de Lucru pentru anul 2009, semnat între Ministerul Sănătății și UNFPA, se desfășoară un șir de activități în domeniul sănătății reproducerii în cadrul proiectului „Promovarea accesului la serviciile de bază, securitatea umană și incluziunea socială a grupurilor vulnerabile din Republica Moldova”.

Astfel, întru promovarea accesului la servicii de bază în rîndul grupelor vulnerabile, în perioada 22 iunie -3 iulie vor au fost pregătiți 40 lucrători medicali în domeniul sănătății reproducerii și planificării familiale (medici de familie, medici din cabinetele de sănătate a reproducerii, asistenți medicali ai medicilor de familie), care activează în localitățile preponderent cu populație de etnie romi.

Pentru a spori gradul de acces la servicii și informații în domeniul sănătății reproducerii în rîndul populației de etnie romi, Ministerul Sănătății, de comun cu Oficiul UNFPA din Moldova în perioada 10 septembrie - 31 octombrie 2009, au desfășurat Campania sociala de informare „Nu uita! Sănătatea ta înseamnă - Sănătatea familiei tale”.

Ce ține de înregistrarea oportună a noi-născuților, inclusiv de etnie romi, prin ordinul comun al Ministerului Tehnologiilor Informaționale și Comunicațiilor și Ministerului Sănătății nr.114/476 din 12 decembrie 2008, a fost instituit mecanismul de eliberare a certificatelor de stare civilă în instituțiile medico-sanitare și aprobată procedura de instituire a birourilor cu înregistrarea ulterioară a nou-născuților în incinta maternităților.

Astfel, Serviciului Stare Civilă al Ministerului Tehnologiilor Informaționale și Comunicațiilor s-a pus în sarcină organizarea procesului de recepționare în incinta instituțiilor

medico-sanitare a actelor destinate înregistrării actelor de stare civilă și de eliberare a certificatelor de stare civilă (inclusiv a formelor complementare).

De către Ministerul Sănătății au fost puse în dispoziția Oficiilor Stare Civilă birouri pentru înregistrarea nou-născuților în maternități prin încheierea contractelor de comodat cu Oficiile Stare Civilă Teritoriale.

Actualmente, în toate maternitățile funcționează cabinete de înregistrarea a nou-născuților. Pentru sporirea procesului de înregistrare a nou-născuților în cadrul birourilor OSC cu sediul în maternități prin intermediul medicilor de familie femeile gravide sînt informate despre prezentarea la internare în maternitate a setului de documente necesar pentru înregistrarea nou-născutului. Lucratorii medicali din maternitate sînt antrenați în procesul colectării documentelor necesare.

Situația cetățenilor străini, apatrizilor și refugiaților

În contextul legislației naționale și anume a Legii nr. 1518 din 06.12.2002 cu privire la migrație, Legii nr. 275 din 10.11.1994 cu privire la Statutul juridic al cetățenilor străini și al apatrizilor în Republica Moldova și Legii nr.1286 din 25.07.2002 cu privire la statutul refugiaților, cetățenii străini, apatrizii, solicitanții de azil și persoanele care au dobîndit o formă de protecție în Republica Moldova că și cetățenii Republicii Moldova beneficiază de dreptul la muncă, locuință, sănătate și învățămînt.

- **Acces la piața forței de muncii** - Potrivit art. 7 alin. (1) al Legii Dr. 275 din 10.11.1994 cu privire la Statutul juridic al cetățenilor străini și al apatrizilor în Republica Moldova, cetățenii străini și apatrizii domiciliați în Republica Moldova au dreptul la muncă și la protecția ei, în conformitate cu legislația în vigoare. Totodată, conform Legii nr. 270 din 18.12.2008 privind azilul în Republica Moldova, străinii care au obținut o formă de protecție beneficiază de acces pe piața forței de muncă, acces la sistemul asigurărilor pentru șomaj, la măsurile pentru prevenirea șomajului și stimularea forței de muncă, în aceleași condiții ca cetățenii Republicii Moldova.

- **Educația primară a copiilor** - Legislația Republicii Moldova prevede dreptul copiilor solicitanți de azil, beneficiari de protecție și refugiați accesul la învățămîntul școlar obligatoriu în aceleași condiții ca și cetățenii Republicii Moldova. În conformitate cu datele deținute toți copiii din familiile de refugiați, solicitanți de azil sau cu statut umanitar au acces gratuit la educația primară și secundară.

- **Dreptul la locuințe** - Străinii care au o formă de protecție în Republica Moldova au dreptul de a procura o locuință în aceleași condiții ca și cetățenii Republicii Moldova. Conform date lor statistice 95,9% locuiesc în Chișinău, 1,5% în mediul rural, restul în alte orașe; 86% locuiesc la bloc, 10% la casă, 4% în Centrul de cazare a solicitanților de azil

Art. 5 al Legii nr. 275 din 10.11.1994 „Cu privire la Statutul juridic al cetățenilor străini și al apatrizilor” stipulează ca cetățenii străini și apatrizii au aceleași drepturi, libertăți și îndatoriri ca și cetățenii Republicii Moldova, cu excepțiile stabilite de lege. Totodată, cetățenii străini și apatrizii sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

În această ordine de idei, atît art. 10 din Legea nr. 270 din 18.12.2008 privind azilul în Republica Moldova, cît și art. 3 d) din Legea cu privire la migrație pune accent pe principiul nediscriminării pe care se fundamentează, pe ideea că aceste norme de drept se aplică fără nici o discriminare pe motive de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială. Prin urmare, nediscriminarea este inclusă ca principiu fundamental în legislația națională în domeniu.

La etapa actuală, pe teritoriul Republicii Moldova, beneficiază de o formă de protecție 131 persoane (81 refugiați, 50 beneficiari de protecție umanitară) din aproape 30 țări ale lumii. Numărul persoanelor cu o formă de protecție din Africa și Asia:

Afganistan - 7 persoane;	Iordania - 4 persoane;	Somalia - 1 persoană;
Angola - 1 persoană;	Liberia - 1 persoană;	Siria - 10 persoane;
Egipt - 3 persoane;	Pakistan - 1 persoană;	Tanzania - 1 persoană;
India - 1 persoană;	Sectorul Gaza - 11	Turcia - 1 persoană;
Iran - 3 persoane;	persoane;	Yemen - 1 persoană;
Irak - 4 persoane;	Siere Leone - 1 persoană;	Zimbabwe - 1 persoană.

De la începutul anului 2009 a fost acordată protecție umanitară solicitanților de azil din Sectorul Gaza (1 persoană); Iran (2 persoane), Afganistan (1 persoană). În procedura de examinare a cererii de azil se află 41 solicitanți de azil.

În vederea executării programelor naționale aprobate prin hotărâri de Guvern (cum ar fi Planul Național de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană, Programul Național de Acțiuni în Domeniul Migrației și Azilului), Biroului Migrație și Azil în colaborare cu reprezentanțele diferitor instituții internaționale acreditate în Republica Moldova cât și în colaborare cu diferite ONG-uri, organizează seminare, mese rotunde care au ca obiectiv informarea colaboratorilor de poliție despre aspectele legislative din domeniul migrației și azilului. Aceste întruniri se desfășoară sub genericul „Tratamentul corect și uman al solicitanților de azil și refugiaților în Republica Moldova”.

Pct. 9 Referitor la activitatea Avocaților Parlamentari

Potrivit Legii nr.1349-XIII din 17 octombrie 1997 cu privire la avocații parlamentari, activitatea acestora din urma este menită să asigure garantarea respectării drepturilor și libertăților constituționale ale omului de către autoritățile publice centrale și locale, instituții, organizații și întreprinderi, indiferent de tipul de proprietate, asociațiile obștești și persoanele cu funcții de răspundere de toate nivelurile. Astfel, reieșind din prevederile legislației în vigoare, orice persoana ce se considera a fi încălcată în drepturile sale, inclusiv discriminată, este în drept de a se adresa cu o plângere Avocaților Parlamentari.

Astfel, reieșind din activitatea avocaților parlamentari, s-a considerat oportun abilitarea acestora cu atribuții de protecție a persoanelor împotriva discriminării și asigurării șanselor egale. Potrivit proiectului Legii privind prevenirea și combaterea discriminării, constatarea existenței sau inexistenței actului de discriminare se inițiază de avocații parlamentari din propria inițiativă sau la cererea persoanei care se consideră că a fost discriminată. În urma examinării plîngerilor avocatul parlamentar va prezenta persoanei împotriva căreia a fost depusă cererea un aviz care va conține recomandări privind suprimarea faptelor discriminatorii și va înștiința despre aceasta persoana care a depus plîngerea.

Reieșind din competența avocaților parlamentari, aceștia sînt în drept să întreprindă următoarele măsuri: să adreseze în instanță de judecată o cerere în apărarea intereselor persoanei ce se consideră a fi victima discriminării; să intervină pe lîngă organele corespunzătoare cu un demers pentru intentarea unui proces disciplinar sau penal în privința persoanei cu funcții de răspundere care a comis fapte discriminatorii; să intenteze proces administrativ împotriva persoanelor care au ignorat intenționat să îndeplinească sesizările și recomandările avocaților parlamentari, precum și imixtiunea în activitatea acestora cu scopul de a influența deciziile luate.

Pct. 10 Referitor la legislația în domeniul prevenirii și eliminării discriminării rasiale

În anul 2008 a fost desfășurat un studiu de către Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la compatibilitatea legislației naționale cu Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială.

În baza acestui studiu și a informației Ministerului Justiției s-a constatat că Republica Moldova întreprinde măsuri legislative adecvate privind implementarea la nivel național a

prevederilor Convenției, procesul dat fiind în permanentă dezvoltare. Existența garanțiilor împotriva discriminării și practicilor discriminatorii într-o societate democratică se consideră absolut necesară. Ratificarea de către Republica Moldova a unui șir de convenții internaționale, obligă statul de a-și executa angajamentele asumate, prin implementarea efectivă a prevederilor acestora și adoptarea unor politici adecvate în domeniul eliminării fenomenului discriminării din viața societății. Principiul egalității este consfințit în **art. 16** din Constituția Republicii Moldova care stabilește că toți cetățenii sînt egali în fața legii și a autorităților publice fără nici o deosebire. Cadrul legislativ național conține prevederi inserate în diferite acte legislative care interzic discriminarea pe criteriul de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, origine socială, opinie, sex, apartenența politică, avere sau orice alt criteriu care are ca scop restrîngerea sau înlăturarea recunoașterii, exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.

În Republica Moldova nu există o lege specială privind excluderea oricărei discriminări și reieșind din faptul, că un număr tot mai mare de state adoptă legi speciale cu privire la combaterea și prevenirea discriminării Ministerul Justiției a elaborat proiectul **Legii privind prevenirea și combaterea discriminării**.

Totuși, remarcăm că legislația Republicii Moldova este în cea mai mare parte compatibilă cu cele mai bune practici internaționale în domeniul prevenirii și combaterii nediscriminării, și chiar în lipsa Legii prenotate cuprinde prevederi pentru majoritatea problemelor în materie de discriminare.

Proiectul legii nominalizat a fost expediat Guvernului pentru examinare la 30 septembrie 2008. Prin indicația Guvernului nr. 2503-103 din 18 mai 2009, proiectul a fost restituit Ministerului Justiției pentru o definitivare suplimentară.

La 25 iunie 2009 (prin scrisoarea Ministerului Justiției nr. 03/4144) proiectul de lege repetat a fost expediat pentru coordonare autorităților interesate pentru expunerea propunerilor pe marginea conținutului acestuia. Primul capitol al proiectului relevă scopul legii, care constă în prevenirea și combaterea discriminării după criteriile de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, culoare, sex, vîrstă, stare a sănătății, dizabilitate, orientare sexuală, opinie politică, statut social, apartenența la o categorie de persoane defavorizate, precum și pe baza de orice alt criteriu. De asemenea, obiectivul prezentei legi este de a defini noțiunea de discriminare (discriminare directă și indirectă) și alte noțiuni, cum ar fi hărțuirea, instigare la discriminare, victimizare, măsuri afirmative, etc, a căror definire nu se găsește în actuala legislație.

Art. 4 reglementează formele grave ale discriminării, și anume, susținerea discriminării prin intermediul mijloacelor de informare în masă precum și amplasarea mesajelor discriminatorii în locurile publice, promovarea discriminării de către autoritățile publice, iar art. 5 reglementează eliminarea formelor discriminării prin instituirea unor măsuri afirmative, mediere etc.

Al doilea capitol al proiectului reglementează prevenirea și combaterea discriminării în diferite sectoare de activitate. Astfel, se interzice orice deosebire, excludere sau preferință, care au drept efect limitarea la angajarea în cîmpul muncii. Normele propuse vin să completeze și să precizeze normele deja existente în Codul muncii. Următoarele acțiuni ale angajatorului urmează a fi considerate discriminatorii, plăsarea anunțurilor de angajare cu indicarea condițiilor care favorizează anumite persoane, refuzul neîntemeiat de angajare, remunerarea inegala pentru același tip de lucru, victimizarea, hărțuirea bazată pe orice criteriu, etc. În scopul asigurării respectării principiului nediscriminării la locul de muncă, angajatorul urmează să amplaseze în locurile accesibile publicului principalele norme necesare asigurării acestui principiu. Interzicerea discriminării în cele mai importante domenii, inclusiv dreptul la muncă, educație, sănătate, bunuri și servicii disponibile publicului este statuat și în Recomandarea nr. 7 a Comisiei Europene împotriva Rasismului și Intoleranței privind combaterea rasismului și discriminării rasiale din 13 decembrie 2002.

La aspectul promovării politicii în domeniul prevenirii și combaterii discriminării, prin proiect se propune instituirea unei comisii guvernamentale. În competența comisiei se dau următoarele atribuții: asigurarea elaborării și promovării politicii de protecție împotriva discriminării; inițierea propunerilor de promovare și amendare a legislației pentru implementarea și îmbunătățirea protecției împotriva discriminării; remiterea autorităților publice centrale și locale a obiectivelor și propunerilor de ordin general referitoare la prevenirea și combaterea discriminării, etc. Cadrul instituțional stabilește și dreptul asociațiilor obștești de a exercita unele atribuții în domeniul prevenirii și combaterii discriminării (art. 21). Aceasta reglementare va acorda posibilitatea societății civile de a se implica în eradicarea acestui flagel negativ.

În scopul asigurării respectării principiului nediscriminării, persoana vinovată urmează a fi supusă răspunderii penale, administrative, civile și disciplinare. Persoana ce se consideră victimă a discriminării are dreptul să înainteze o acțiune în instanța de judecată și să solicite: stabilirea faptului încălcării drepturilor sale, interzicerea încălcării continue, repararea prejudiciului material și moral cauzat, declarării nulității actului care a condus la discriminare. De asemenea, proiectul art. 24 stabilește sarcina probațiunii adecvate, potrivit căreia persoana care înaintează o acțiune în instanța de judecată trebuie să dovedească faptele care se presupun că au general discriminare, prejudiciul material și moral cauzat, în timp ce sarcina de a proba că faptele nu constituie discriminare este pusă pe seama pârâtului.

Concomitent, menționăm, că în scopul lărgirii cercului de situații în care principiul nediscriminării poate fi încălcat, a fost elaborat proiectul Legii privind modificarea și completarea Codului penal al Republicii Moldova, prin care se amendează art. 176 și art. 346. Art. 176 din proiect, expus în redacție nouă, incriminează orice deosebire, excludere, restricție sau preferință față de o persoană, grup de persoane sau comunitate, fără o justificare rezonabilă sau obiectivă, pe baza criteriilor stabilite de tratatele internaționale. Acest articol asigură incriminării discriminării și pe baza de orientare sexuală. Subiect al infracțiunii în cauză urmează a fi nu doar persoana fizică, ci și persoana juridică. De asemenea, art. 346 a fost expus în redacție nouă pentru a incrimina îndemnurile publice, inclusiv prin mass-media scrisă sau electronică, prin care se înjosește, se umilește, se instigă la discriminare sau ură față de un grup pe bază de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, culoare, sex, vîrstă, stare a sănătății, orientare sexuală, opinie politică, statut social, apartenența la o categorie de persoane defavorizate, precum și pe baza de orice alt criteriu, precum și îndemnurile publice la acțiuni violente împotriva unui grup de persoane. Subiect al infracțiunii în cauză urmează a fi persoana fizică și persoana juridică. Potrivit art. 270 din Codul de procedura penală, în cazul cînd subiect al infracțiunii este președintele țării; deputați; membri ai Guvernului; judecători; procurori; persoanele care au statut de militar și ofițeri de urmărire penală procurorul exercita urmărirea penală. Proiectul nominalizat a fost aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 1459 din 24 decembrie 2007, iar în prezent se află la examinare în Parlament.

Pct. 11 Referitor la activitatea Biroului Relații Interetnice

Biroul Relații Interetnice este organ administrativ central, care realizează politica de stat a Republicii Moldova în domeniul relațiilor interetnice. În 2005, Biroul a devenit succesori de drept al Departamentului Relații Interetnice, cînd s-a schimbat denumirea acestei instituții, ca și altor organe administrative centrale, ce aveau în denumire definiția de „departament”.

Regulamentul privind activitatea Biroului, aprobat prin Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr. 1013 din 3 octombrie 2005 prevede atribuții mai ample în comparație cu atribuțiile Departamentului Relații Interetnice. În procesul reformării administrației publice centrale în 2008, de către Guvernul Republicii Moldova a fost aprobat Planul de dezvoltare instituțională a Biroului Relații Interetnice pentru anul 2009-2011 conform căruia Biroul Relații Interetnice este organul de specialitate al administrației publice centrale care elaborează politica de stat în domeniul ce vizează relațiile interetnice, monitorizarea respectării drepturilor minorităților naționale, susținerea diasporei moldovenești și funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul

Republicii Moldova, prin elaborarea și ajustarea legislației naționale la principiile dreptului internațional, ținând cont de specificul multietnic, multicultural, multilingvistic și regional al minorităților naționale cu suportul societății civile și aportul organizațiilor internaționale.

Biroul Relații Interetnice este menținut în structura administrației publice centrale în corespundere cu modificările și completările introduse în Legea privind Guvernul (Art. 24 în redacția LP21-XVIII din 18 septembrie 2009).

Activitatea Biroului este finanțată din bugetul de stat. Volumul de surse oferite Biroului, inclusiv și pentru manifestări culturale nu s-a micșorat în ultimii ani. Sursele alocate pentru manifestări culturale se utilizează pentru organizarea festivalurilor, conferințelor, meselor rotunde și altor acțiuni orientate spre promovarea diversității culturale, formarea toleranței interetnice și dialogului intercultural, consolidarea societății civile, la care participă reprezentanții tuturor minorităților naționale (spre exemplu Festivalul anual al etniilor, festivalurile multietnice pentru copii, Zilele scrisului și culturii slave, etc).

Totodată, luând în considerație spectru larg de sarcini al Biroului Relații Interetnice, rolul pozitiv al acestui organ în promovarea principiilor multiculturalismului și multilingvismului, funcțiile de coordonator al procesului de implementare și monitorizare a standardelor internaționale în domeniul drepturilor minorităților naționale, participarea la procesele de integrare europeană și alte domenii de activitate orientate întru susținerea identității etnoculturale a minorităților naționale, reprezentanții organizațiilor etnoculturale și membrii Comitetului de conducere al Consiliului Coordonator în nenumărate rânduri au propus să fie avansat statutul Biroului Relații Interetnice în calitate de organ al administrației publice centrale cu împuterniciri în sfera elaborării politicii de stat, prevenirii și combaterii discriminării, asigurării drepturilor specifice ale minorităților naționale. Propunerea dată a fost expusă în cadrul întrevederii membrilor Consiliului Coordonator al organizațiilor etnoculturale cu Dl Vladimir Filat, Prim-ministru Republicii Moldova (13 octombrie 2009) și Dl Marian Lupu, deputat, candidat la postul de Președinte al Republicii Moldova (20 octombrie 2009). Tot această propunere va fi examinată în cadrul reorganizării administrației publice centrale în conformitate cu Legea LP21-XVIII din 18 septembrie 2009.

Pe 2 februarie 2010, prin o Hotărâre specială de Guvern (nr. 43 din 2 februarie 2010) a fost adoptat noul Regulament al activității Biroului, care va permite sporirea rolului și importanței lui în procesul de armonizare a relațiilor interetnice la etapa nouă a integrării europene a Moldovei.

Consiliul Coordonator al organizațiilor etnoculturale deține statutul de organ public consultativ, care activează pe lângă Biroul Relații Interetnice, adoptat prin art. 25, pct. 3 al Legii „Privind drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și statutul juridic al organizațiilor lor”, nr. 382-XV din 19 iulie 2001. Biroul percepe acest organ ca o verigă în dialogul permanent și consultarea cu organizațiile etnoculturale în procesul de elaborare și promovare a politici de stat în sfera culturală, educativă, lingvistică și altele ce se referă la interese și necesitățile minorităților naționale din Republica Moldova.

Ca interemediar între minoritățile naționale și autorități, Consiliul Coordonator joacă un rol pozitiv în formularea și exprimarea intereselor național-culturale ale minorităților naționale.

Totodată, în scopul sporirii eficienței și democratizării activității Consiliului, utilizării mai ample a potențialului obștesc al minorităților naționale, se planifică:

- reactualizarea Regulamentului Consiliului Coordonator;
- perfecționarea structurii lui organizaționale prin crearea subdiviziunilor de profil, în care vor intra organizațiile etnoculturale, respectiv în acea sferă în care acestea se ocupă în procesul de păstrare și dezvoltare a identității național-culturale (funcțiile de consolidare, activitatea culturală, problemele științei și învățământului, mișcarea tinerilor, etc);

- extinderea funcțiilor lui în calitate de unul din mecanismele sistemului de protecție a drepturilor minorităților naționale și intermediar între minoritățile naționale și autorități, care i-au decizii în această sferă;
- sporirea rolului lui în calitate de component al societății civile din Moldova și exprimarea opiniei publice privind starea relațiilor interetnice.

Totuși, se păstrează principiul reprezentanței egale în Consiliul Coordonator, când din componența lui fac parte liderii tuturor organizațiilor etnoculturale, acreditate pe lângă Biroul Relații Interetnice, avînd statut republican și înregistrate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, indiferent de numărul minorității reprezentate și structurilor obștești înregistrate. Astfel, în componența Consiliului Coordonator sînt reprezentați liderii ai 87 organizații etnoculturale. În total, 30 minorități naționale își au reprezentanții în Consiliul Coordonator: ucraineni (8), ruși (11), bulgari (4), evrei (4), belaruși (1), romi (12), germani (29), polonezi (39), tătari (2), armeni (4), azeri (3), uzbeki (și reprezentanți ai altor etnii din Asia Centrală) (1), ciuvași (1), lituanieni (3), greci (2), coreeni (1), italieni (1), osetini (1).

Unul din cei 2 copreșediți al Consiliului Coordonator este reprezentantul organizațiilor etnoculturale, care este reales fiecare an din rîndul liderilor organizațiilor nonguvernamentale, din componența Consiliului.

În procesul elaborării Raportului periodic, în cadrul ședințelor Consiliului Coordonator au avut loc întreprinderile:

- cu Dl Vladimir Filat, Prim-ministru al Republicii Moldova (13 octombrie 2009);
- cu Dl Marian Lupu, deputat al Parlamentului Republicii Moldova, candidat la postul de Președinte al Republicii Moldova (20 octombrie 2009).

În cadrul acestor întreprinderi, liderii organizațiilor etnoculturale au avut posibilitatea să-și exprime opinia sa nu numai referitor la situația relațiilor interetnice și problemele ce necesită rezolvare, dar și au constatat existența unui șir de probleme social-economice a situației populației Republicii Moldova în general. A fost luată decizia privind organizarea sistematică a unor asemenea întîlniri și discuții cu reprezentanții diferitor ramuri ale administrației publice centrale, în scopul extinderii domeniilor de cooperare, aducerea în conformitate cu normele internaționale a practicii existente.

În cadrul ședinței Consiliului Coordonator din 19 noiembrie 2009 s-a discutat proiectul noului Regulament al Biroului Relații Interetnice privind organizarea și activitatea lui. Astfel, măsurile expuse și activitatea comună pe viitor a Biroului Relații Interetnice și membrii Consiliului Coordonator în contextul recomandărilor Comitetului ONU permit participarea mai eficientă a Consiliului Coordonator în procesul protecției drepturilor civile, culturale, educative și religioase ale minorităților naționale, precum și va contribui la integrarea minorităților naționale în viața social-administrativă, cultural-politică și economică a Republicii Moldova.

Pct. 13 Referitor la implementarea **art. 6 și 7 Legii privind contracararea activității extrimiste și art. 135, 176, 346 a Codului Penal.**

Conform Legii RM nr. 54 din 21.02.2003 privind contracararea activității extremiste, activitatea extremistă este o activitate a asociației obștești sau religioase, a mijlocului de informare în masă sau a unei alte organizații ori a persoanei fizice în vederea planificării, organizării, pregătirii sau îndeplinirii unor acțiuni orientate inclusiv și spre provocarea ostilității rasiale, naționale sau religioase, precum și a ostilității sociale, legate de violență sau de chemări la violență; umilirea demnității naționale, provocarea dezordinilor în masă, comiterea faptelor de huliganism sau actelor de vandalism pe motive de ostilitate ideologică, politică, rasială, națională sau religioasă, precum și pe motive de ostilitate față de vre-un grup social; propagarea exclusivismului, superiorității sau a inferiorității cetățenilor după criteriul atitudinii lor față de

religie sau după criteriul rasei, naționalității, originii etnice, limbii, religiei, sexului, opiniei, apartenenței politice, averii sau originii sociale.

Legea prevede principiile de bază ale contracarării activității extremiste, direcțiile principale în contracararea activității extremiste, subiectele contracarării activității extremiste, profilaxia acestei activități, reglementează modul de răspundere a asociațiilor obștești sau religioase, altor organizații, persoanelor cu funcții de răspundere, cetățenilor Republicii Moldova, cetățenilor străini și apatrizilor pentru desfășurarea activității extremiste, răspunderea mijloacelor de informare în masă pentru difuzarea materialelor cu caracter extremist și desfășurarea activității extremiste, reglementează problemele cooperării internaționale în domeniul combaterii extremismului.

Totodată este necesar de menționat că, în perioada de referință, organele procuraturii nu au înaintat sesizări în adresa asociațiilor obștești, religioase, altor organizații, mijloacelor de informare în masă, în special în contextul prevederilor art. 6 și art. 7 ale Legii privind contracararea activității extremiste, pe marginea unor oarecare constatări a acțiunilor sau materialelor informaționale cu caracter extremist. Cazuri de recurgere la acte sau practici de discriminare rasială împotriva unor persoane, grupuri de persoane și instituții din partea autorităților publice și instituțiilor publice, naționale și locale pe teritoriul Republicii Moldova nu au fost înregistrate. (vezi de asemenea Pct. 20)

Pct. 14 Referitor la înregistrarea cultului musulman

Conform informației **Ministerului Justiției** în țară au fost înregistrate 17 organizații islamice, dintre care 13 au fost excluse din Registrul de Stat al asociațiilor obștești. Temei pentru înaintarea acțiunilor în judecată privind excluderea acestora a fost neprezentarea rapoartelor despre activitatea prestată în perioada de doi ani. În primul semestru al anului 2009 la Ministerul Justiției n-au fost înregistrate asociații obștești de origine islamică, în aceasta perioadă în țară activând 4 astfel de asociații obștești:

- asociația obștească Societatea de Cultură Islamică „ASAALAM” din Moldova, a fost înregistrată la Ministerul Justiției la 28.07.1999 cu nr. 1077, cu sediul pe str. Zelinski nr. 7, mun. Chișinău, creată în scopul promovării tradițiilor și folclorului țărilor islamice;
- asociația obștească Societatea cetățenilor sirieni a fost înregistrată la 07.09.1999 la Ministerul Justiției cu nr. 1118, cu sediul pe str. București nr. 14, mun. Chișinău, creată în scopul acordării sprijinului în stabilirea relațiilor la studierea istoriei, culturii între popoarele Siriei și Moldovei;
- fundația de susținere a culturii și tradițiilor islamice în Moldova a fost înregistrată la 25.06.2001 la Ministerul Justiției sub nr. 1851, cu sediul pe str. Ion Livescu nr. 17, mun. Chișinău, creată în scopul promovării culturii și tradițiilor islamice în rîndul musulmanilor din Moldova;
- asociația obștească „Grădinile Liniștii” înregistrată la Ministerul Justiției, la 26.12.2006 cu nr. 3764, cu sediul în r-nul Ialoveni, s. Razeni nr. 1, creată în scopul propagării tradițiilor istorice și obiceiurilor țărilor islamice, apropierea culturală a cetățenilor de diferite naționalități din Moldova și alte state membre ale CSI.

În baza informației acumulate s-a constatat că, asociațiile menționate nu respectată întocmai cerințele Legii cu privire la asociațiile obștești și prevederile statutare. Astfel, asociațiile vizate nu dispun de un Regulament intern care să stabilească structura organizatorică, Registrul de evidență a membrilor. De asemenea, s-a constatat că asociațiile vizate nu convoacă Adunări Generale și nu prezintă Consiliului de administrație rapoartele financiare, Comisiile de revizie nu exercită nici o activitate. În general lipsește evidența contabilă a mijloacelor financiare gestionate. Încălcările depistate au constituit temei pentru înaintarea de către procurori a sesizărilor în adresa acestora, în scopul lichidării încălcărilor de lege și neadmiterii lor pe viitor.

Ținem să atenționăm, că Direcția culte a Ministerului Justiției întreprinde măsurile de rigoare pentru a asigura examinarea, în strictă conformitate cu legea a cererilor depuse de minoritățile etnice musulmane.

Referitor la Cîrmuirea Spiritualii a Musulmanilor din Republica Moldova precizăm că organizației menționate i-a fost refuzată înregistrarea din motivul nerespectării cerințelor legale care urmau a fi întrunite pentru recunoașterea unui cult religios. Considerînd că prin refuzul înregistrării au fost încălcate articolele 9, 10, 11, 13 și 14 din Convenția Europeană pentru protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale, Cîrmuirea Spiritualii a Musulmanilor din Republica Moldova s-a adresat cu o cerere la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (cererea nr. 12282/02).

Curtea, la 14 iunie 2005, a constatat ca organizației reclamante i-a fost refuzată înregistrarea din cauza omisiunii acesteia de a prezenta Guvernului un document care ar conține principiile fundamentale ale religiei. În lipsa unui astfel de document "statul nu a avut posibilitate să determine autenticitatea organizației ce pretinde de a fi recunoscută ca religie și dacă cultul dat ar putea prezenta un pericol pentru o societate democratică". Curtea nu a considerat aceasta cerință ca fiind una prea împovărătoare și prin urmare disproporționată în sensul articolului 9 al Convenției.

În opinia Curții, cerința pentru a obține înregistrarea în conformitate cu legea în vigoare la momentul faptelor a servit scopului legitim de a permite Guvernului să asigure că organizațiile religioase, care aspiră la o recunoaștere oficială de către stat, să acționeze în conformitate cu legea. Cererea a fost declarată inadmisibilă, deoarece înregistrarea a fost refuzată pe motiv că nu au fost prezentate toate documentele necesare pentru înregistrarea cultului. Curtea a constatat că cererea de a prezenta documentele cerute nu era nici arbitrară și nici imposibilă.

La 11 februarie 2008 Cîrmuirea Spirituală a Musulmanilor din Republica Moldova a prezentat Ministerului Justiției o nouă cerere cu privire la înregistrarea statutului acestei organizații. În procesul de examinare actelor prezentate pentru înregistrarea statutului organizației menționate, s-a constatat că conținutul acestuia nu corespunde cerințelor legale:

- nu conține toate clauzele obligatorii prevăzute la art. 18 din Legea "Privind cultele religioase și părțile lor componente" nr. 125-XVI din 11 mai, 2007, și anume: confesiunea și principiile fundamentale de credință ale cultului religios, zona de activitate a cultului religios, drepturile și obligațiile membrilor cultului religios, modul de revocare a membrilor organelor de conducere și mandatului acestora;

- denumirea organizației religioase contra art. 66 din Codul civil nu include forma juridică de organizare, sînt admise abrevieri care induc în eroare cu privire la forma juridică de organizare;

- prevederile punctelor 1, 2, 4, 9 din capitolul I al Statutului contravin art. 16 alin. (1), alin. (4), art. 17 alin. (2) din Legea nr. 125-XVI din 11 mai, 2007;

- punctele 9 din capitolul I și 12 din capitolul II contravin prevederilor art. 16 alin. (4) și art. 17 din Legea nr. 125-XVI din 11 mai, 2007;

- punctul 36 din capitolul III contravine art. 16 alin. (1) și (2) din Legea nr. 125-XVI din 11 mai, 2007;

- punctul 41 din capitolul III este contrar prevederilor art. 17 alin. (2) din Legea nr. 125-XVI din 11 mai, 2007;

- contrar prevederilor art. 18 alin. (1) din Legea nr. 125-XVI din 11 mai, 2007 și art. 186 alin. (2) Codului civil statutului nu este semnat de fondatorii cultului.

În egală măsură s-a constatat că:

- procesul-verbal al adunării constitutive nu conține lista nominală a membrilor prezenți la ședință, precum și a celor absenți;

- lista membrilor fondatori ai organizației religioase nu conține semnăturile acestora în original;

- nu a fost prezentată dovada cetățeniei membrilor-fondatori ai organizației religioase.

Urmare a depistării încălcării normelor legale care vizează cerințele ce urmează a fi întrunite pentru înregistrarea statutului cultului religios, prin decizia Ministerului Justiției nr. 9 din 23 februarie, 2008 a fost respinsă înregistrarea organizației confesionale Cîrmuirea Spirituală a Musulmanilor din Republica Moldova. În temeiul **Legii privind cultele religioase și părțile lor componente**, decizia de refuz a înregistrării statutului nu constituie un obstacol pentru depunerea repetată a actelor, după perfectarea acestora, în conformitate cu cerințele legislației.

Pct. 15 Referitor la Cimitirul Musulman

A fost soluționată problema conform cererii comunității tătare privind cimitirul musulman în Chișinău. Potrivit informației Asociației Obștești a Tătarilor „Tugan Tel” din Moldova, la cimitirul „Sfîntul Lazăr” din mun. Chișinău, cartierul nr. 256 pe un teritoriu special separat au fost acordate 100 de locuri pentru cimitirul musulman.

Pct. 16 Referitor la accesul la serviciul public

Legea Republicii Moldova „Cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public”, nr. 158-XVI din 4 iulie 2008 nu limitează candidarea la o funcție publică din motiv de diferență de gen, grup etnic, naționalitate, religie, opțiune politică și altele. În serviciu public se poate încadra orice persoană care deține cetățenia Republicii Moldova. Însă conform art. 25 (1) b) al Legii, una din condițiile de admitere la funcție publică este posedarea limbii de stat și limbilor oficiale de comunicare interetnică vorbite în teritoriul respectiv în limitele stabilite de lege. Aceeași condiție este reglementată de art. 7 al Legii „Cu privire la funcționarea limbilor pe teritoriul Republicii Moldova” (1989), conform căreia condiția accesului la activitate în organele administrației publice este cunoașterea limbilor de stat și rusă.

Avînd în vedere, că una din problemele minorităților naționale este integrarea lingvistică, ce limitează posibilitatea reprezentanților acestora la participarea pe larg în serviciu public, se întreprind măsuri concrete pentru îmbunătățirea calității și extinderii accesului la studierea limbii de stat a populației adulte, și în sistemul de învățămînt preuniversitar.

Totodată, legislația în vigoare a Republicii Moldova oferă cetățenilor drepturi egale de a alege și a fi aleși, indiferent de apartenența etnică și posedarea limbii de stat. Excepție este candidarea la postul de Președinte al Republicii Moldova și la postul de Bașcan al Găgăuziei; în primul caz este necesară cunoașterea limbii moldovenești, în al doilea – a limbii găgăuze.

Este necesar de constatat, că în componența personalului organelor administrației publice centrale (aparatul de miniștri și alte organe ale administrației publice centrale) reprezentanța persoanelor aparținînd minorităților naționale nu corespunde procentului minorităților naționale în componența populației Moldovei, inclusiv reprezentanța minorității rome și minorităților puțin numeroase. Nu este creat mecanismul realizării art. 24 al Legii Republicii Moldova „Cu privire la drepturile persoanelor aparținînd minorităților naționale și statutul juridic al organizațiilor lor”, nr. 382-XV din 19 iulie 2001, care prevede că persoanele aparținînd minorităților naționale au dreptul la reprezentanță aproximativ proporțională în structurile executive și judecătorești la toate nivelurile.

O altă măsură importantă este asigurarea transparenței în procesul decizional în corespundere cu Legea nr. 239-XVI din 13.11.2008 privind transparența în procesul decizional prin publicarea tuturor proiectelor de decizii pe pagina web a instituției. În acest context, informațiile pot fi consultate de orice persoană, indiferent de naționalitate, sex și multe altele, fără a fi stabilite diverse restricții de acces.

În plus, la procesul decizional participă asociațiile constituite în corespundere cu legislația în vigoare, cît și cetățenii, care, conform legii, pot fi nu doar persoane fizice, cetățeni ai Republicii Moldova, ci și cetățeni străini sau apatrizi.

Totodată Ministerul Afacerilor Interne a întreprins un șir de măsuri în scopul selectării cadrelor din rîndul minorităților naționale pentru - antrenarea activă în structurile de ocrotire a normelor de drept din așezările dens populate de aceste persoane.

Întru realizarea sarcinilor enunțate, conducătorilor de ramura din teritoriu s-a indicat la necesitatea stabilirii relațiilor productive de parteneriat cu persoanele ce prezintă interesele minorităților naționale din localitatea deservită, în vederea monitorizării procesului de selectare și încadrare în cadrul detașamentelor populare a candidaților din rîndurile acestora.

În acest scop au fost desemnate persoane responsabile la nivel de comisari - adjuncți, șefi ai poliției de ordine publică, șefi ai secțiilor de ordine publică, după fiecare localitate, împuternicite de a supraveghea și dirija activitatea detașamentelor gărzilor populare formate. În acest sens, s-a dispus organizarea orelor de instruire suplimentară a persoanelor din rîndul minorităților naționale, încadrați în procesul de menținere a ordinii publice, accentul fiind axat pe securitatea acestora și familiarizarea cu obligațiile funcționale și regulile de conduită ce le revin.

De asemenea, în timpul desfășurării bilanțurilor organizate de șefii de post și ofițerii operativi de sector în cadrul administrației publice locale s-a decis și prezența reprezentanților minorităților naționale, unde urmează a fi reflectate și problemele cu care se confruntă în relațiile cu diferiți membri ai comunității.

Pe parcurs, de către administrația publică locală și reprezentanții organului de poliție s-au organizat diverse întruniri cu minoritățile naționale, în cadrul cărora au fost expuse informații cu privire la situația operativă existentă în localitatea pe care o reprezintă, fiind înaintate recomandări de prevenire a posibilelor abateri antisociale.

În același timp este necesar de a remarca că, reieșind din specificul serviciului militar, pot fi încadrați în serviciul militar prin contract doar cetățenii Republicii Moldova, indiferent de rasă, naționalitate sau grup etnic, care au vîrstă de 18 ani. Această restricție se încadrează în prevederile paragrafului 2 art. 1 al Convenției internaționale privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială. Interdicțiile și restricțiile prevăzute pentru serviciul militar sunt stipulate la art. 36 al Legii cu privire la statutul militarilor, nr. 162-XVI din 22.06.2005, care se aplica tuturor persoanelor care îndeplinesc serviciul militar fără discriminare rasială.

Îndeplinirea serviciului militar prin contract conform naționalității persoanelor încadrate	<i>ofițeri</i>	<i>sub ofițeri</i>
Moldoveni (%)	92,2	88,8
Ucraineni (%)	3,1	6,6
Ruși (%)	3,6	3,3
Bulgari (%)	0,5	0,2
Găgăuzi (%)	0,5	0,7
Alte naționalități	0,1	0,4

Pct. 18 Referitor la accesul la educație și studierea limbilor minorităților naționale

Ministerul Educației în conformitate cu legislația în vigoare, asigură dreptul de a alege limba de educare și instruire la toate nivelurile și la treptele de învățămînt. Dreptul cetățenilor la instruire în limba maternă se asigură prin crearea numărului necesar de instituții de învățămînt, clase, grupe, precum și a condițiilor de funcționare a acestora.

Rețeaua instituțiilor de învățămînt preuniversitar din republică include 1534 de instituții (școli primare, gimnaziile, școli medii de cultură generală, licee) dintre care 280 de instituții cu predarea în limba rusă, iar 82 bilingve.

În conformitate cu standardele internaționale, începînd cu anul 2004, Departamentul Statistică nu include nici într-o formă de raport date privind apartenența etnică a persoanelor pînă la 16 ani. Astfel, rapoartele cu referință la elevi nu includ informații atare.

Începînd cu anul de studii 1992-1993, Ministerul Educației elaborează planuri de învățămînt pentru clase cu limba de predare maternă și română, precum și planuri de învățămînt pentru clase cu studierea limbilor materne ca disciplină de studiu.

În conformitate cu planurile respective de studii, în republică au fost formate 3 modele de învățare a limbilor minorităților naționale.

I – școli cu predare în limba rusă, în care tradițional își fac studiile reprezentanții minorităților naționale: 280 de școli și licee (101023 elevi);

II – școli cu predare în limba rusă, unde limbile ucraineană, găgăuză, bulgară se studiază ca disciplină școlară cîte 3 ore pe săptămîină și 1 oră – noua disciplină „Istoria, cultura și tradițiile popoarelor: rus, ucrainean, găgăuz, bulgar”:

<i>Limba care se studiază</i>	<i>2001-2002 anul de studii</i>	<i>2009-2010 anul de studii</i>
limba ucraineană	50 școli (7011 elevi)	57 școli (6311 elevi)
limba găgăuză	52 școli (24056 elevi)	52 școli (24004 elevi)
limba bulgară	30 școli (7897 elevi)	32 școli (6812 elevi)
limba poloneză	1 școală (65 elevi)	1 școală (136 elevi)
limba evreiască	2 școli (345 elevi)	2 școli (667 elevi)
limba germană	1 școală (77 elevi).	1 școală (118 elevi).

III – școli și licee experimentale, unde în clase separate la nivel de învățămînt primar se realizează procesul de învățămînt în limba maternă ucraineană sau bulgară (LT din Unguri, r-nul Ocnița; LT „Vasil Levschi”, Chișinău; iar în LT „K.Popovici” Nihoreni, r-nul Rîșcani) se predă aprofundat limba română și limba rusă - din clasa I-a; limbile străine - din clasa a II-a, iar la nivelul gimnazial se introduc o serie de discipline în limba română.

În 21 de clase (429 elevi) s-a realizat instruirea în limba ucraineană, în 7 clase (114 elevi) – în limba bulgară s-a creat baza pentru trecerea treptată la instruirea în limba găgăuză. Cel mai răspîndit este modelul II.

Este evident că una din realitățile școlii de astăzi, în care învață copiii minorităților naționale constă în necesitatea de a studia 4 limbi: română, rusă, maternă și una din limbile internaționale.

Realizarea acestui obiectiv este posibilă prin introducerea educației multiculturale și polilingvistice. Aceasta răspunde cerințelor societății de tip nou. Ministerul Educației este în căutarea unei soluții optime de învățare a acestor limbi.

Ministerul Educației a elaborat: Curriculum-ul școlar la limba maternă (rusă, ucraineană, găgăuză, bulgară) cl.I-XII; Ghidul de implementare a curriculum-ului la limbile materne cl.IV-XII; Manualele școlare la: limba și literatura rusă - cl.I-IX, X-XI; limba și literatura ucraineană – cl.I-IX; limba și literatura găgăuză – cl.I-IX; limba și literatura bulgară – cl.I-IX.

Începînd cu anul de studii 2002/2003, în instituțiile alolingvă, la etapa primară și gimnazială, se studiază cursul „Istoria, tradițiile și cultura poporului (rus, ucrainean, găgăuz, bulgar)”. Pentru această disciplină școlară este elaborat deja curriculumul (cl.I-IV). În anul 2007 au fost elaborate manualele „Istoria, tradițiile și cultura poporului (ucrainean, găgăuz, bulgar)” – cl.I-II.

Pct. 20 Referitor la plîngerile asupra actelor de discriminare rasială

Potrivit informației primite de la Procuratura Generală a Republicii Moldova în anul 2008 organele Procuraturii au inițiat cercetările în cazul chemărilor publice îndreptate spre afitarea vrajbei, difuzate prin intermediul rețelei "Internet" de persoane neidentificate, fiind pornite 3 cauze penale în baza art. 341 și 346 din Codul penal, care au fost conexate într-o singura procedură.

În cadrul examinării s-a constatat că, în perioada noiembrie 2007-mai 2008, un grup de persoane, folosind pseudonim, au lansat prin portalurile rețelei "Internet" de nenumărate ori

materiale cu caracter incitator la ostilitate interetnică. În scopul apărării drepturilor și libertăților omului, asigurării securității relațiilor interetnice și neadmiterea activității extremiste pe teritoriul Republicii Moldova. Procuratura mun. Chișinău, în procesul de exercitare a urmăririi penale, a solicitat Academiei de Științe a Moldovei efectuarea expertizei lingvistice a materialelor prezentate cu conținut radical îndreptate spre ațitarea vrajbei sau dezbinării naționale, rasiale și religioase, îndreptate spre înjosirea onoarei și demnității naționale. Academia de Științe a Moldovei a informat că nu poate face expertize care vizează impactul extralingvistic al unui cuvânt, expresie sau text, deci nici nu se poate expune dacă un text ațită la revoltă, lezează demnitatea cuiva sau este îndreptat împotriva cuiva.

Astfel, la 5 noiembrie 2009 cauza penală respectivă, pornită în baza art. 346 al Codului penal, pe faptul publicațiilor în Internet, îndreptate spre ațitarea vrajbei sau dezbinării interetnice, a fost clasată din lipsa elementelor infracțiunii.

La 15 iunie 2009 în Procuratura r-nului Dondușeni s-a adresat secretarul Organizației Religioase a Martorilor lui Iehova din Republica Moldova cu o plîngere împotriva ajutorului preotului din s. Țaul, invocînd încălcarea de către ultimul a legislației cu privire la cultele religioase. În cadrul controlului s-a constatat ca la 31 mai 2009 în s. Țaul, r-nul Dondușeni, cet. Ion Gramaș a.n. 1979, cu scopul de a împiedica cet. Bejenari Valentina și Lilia Andronic, care sînt membre ale Organizației Religioase a Martorilor lui Iehova din Republica Moldova, să profeseze religia și convingerile, le-a solicitat acestora să-l urmeze la cet. Victor Serdeșniuc, care anterior a activat în calitate de inspector de sector de poliție în sat. La refuzul ultimului de a se implica, Ion Grama le-a convins pe Bejenari Valentina și Lilia Andronic să meargă la casa primarului Andronii Mitrica. Ion Grama a informat primarul că Bejenari Valentina și Lilia Andronic se află în s. Țaul pentru a predica și împărtăși convingerile sale religioase, solicitându-i să le interzică să desfășoare aceasta activitate. Aflînd despre aceasta primarul le-a comunicat că pentru aceasta este necesară o autorizație pe care Bejenari Valentina și Lilia Andronic nu o au.

Văzînd ca primarul nu a luat careva măsuri concrete în privința cet. Bejenari Valentina și Lilia Andronic, Ion Grama le-a cerut să plece la preotul din sat. Ca rezultat al acțiunilor lui Ion Grama, cet. Bejenari Valentina și Lilia Andronic au decis să plece din s. Țaul întrerupînd astfel activitatea sa de profesarea religiei și convingerilor.

Cazul a fost examinat de către OUP CPR Dondușeni în ordinea art. 274 CPP. La 14.08.2009 Procuratura r-nului Dondușeni a adoptat ordonanța de neîncepere a urmăririi penale pe motiv că acțiunile cet. I. Grama nu întrunesc semnele componente de infracțiune prevăzute de art. 176 CP sau art. 346 CP. Concomitent, în privința acestuia, la 14.08.2009 a fost pornită procedura contravențională pe semnele contravenției prevăzute de art. 54 alin.(1) Cod Contravențional al Republicii Moldova (încălcarea legislației cu privire la cultele religioase), aplicându-se o amendă în mărime de 5 u.c.

La 13.12.2009 a fost inițiată examinarea circumstanțelor evenimentului ce a avut loc în aceeași zi, între orele 11⁵⁰- 13¹⁰, în Scuarul Europei de la intrarea în Gradina Publica „Ștefan cel Mare și Sfînt” mun. Chișinău, ce s-a soldat cu demontarea de către enoriașii conduși de Parohul Bisericii „Cuv. Paraschiv” parintelui Cibric Anatolie, a Minorei instalate autorizat la 11 decembrie 2009 în legătură cu evenimentul dedicat sărbătorii Evreiești „Hanuca” de către Congresul Evreiesc din Moldova.

În cadrul controlului efectuat s-a stabilit că, la 13 decembrie 2009 dura finalizarea unei slujbe religioase ce a avut loc în Biserica „Preafericita Maica Matrona” enoriașii cu steaguri religioase, sub conducerea directă a Parohului Bisericii „Preafericita Maica Matrona” – părintele Cibric Anatolie, s-au deplasat în Scuarul Europei de la intrarea în Gradina Publică „Ștefan cel Mare și Sfînt”, mun. Chișinău. Aproximativ la orele 11⁵⁰, în preajma Minorei instalate la 11.12.2009 de Congresul Evreiesc din Moldova, s-au adunat circa 120-150 persoane. Părintele Cibric Anatolie a dispus demontarea Minorei, care a fost dusă în partea dreapta a monumentului „Ștefan cel Mare și Sfînt”, dezmembrată și lăsată la pămînt, în acest fel, fiind adusă ofensa sentimentelor religioase Comunității Evreiești. S-a stabilit, că acțiunile evenimentului nominalizat, au fost organizate, conduse și executate nemijlocit de părintele Cibric Anatolie,

Parohul Bisericii „Preafericita Maica Matrona”. Deoarece, acțiunile Parohului Bisericii „Preafericita Maica Matrona”, părintele Cibric Anatolie întrunesc elementele constitutive ale contravenției prevăzute de art. art.54 alin.(5) Cod Contravențional al Republicii Moldova - încălcarea legislației cu privire la cultele religioase, soldată cu ofensa adusă sentimentelor religioase Comunității Evreiești, manifestată prin profanarea concomitentă a obiectului venerat de către aceștia și a simbolicii lor conceptuale, la 22.12.2009, Procuratura sect. Buiucani, mun. Chișinău a intentat o procedură contravențională în privința acestuia și, în conformitate cu art. 400 Cod Contravențional, ordonanța contravențională și copiile materialelor acumulate au fost expediate pentru examinare, conform competenței, în Comisariatul de poliție al sect. Buiucani.

Evenimentele menționate au fost dezaprobat de către conducerea organelor puterii de stat a Republicii Moldova, Președintele Interimar al Republicii Moldova Mihai Ghimpu, Prim-ministru Vladimir Filat, Ministrul Justiției Alexandru Tănase, liderii tuturor partidelor politice, liderii organizațiilor nonguvernamentale și reprezentanții diferitor confesiuni religioase.

Totodată, conform opiniei **Comunității Evreiești** din Republica Moldova privind faptul, că în sfera relațiilor interetnice există o discordanță între asigurarea legislativă și practică a principiilor de egalitate și nediscriminare. Astfel, s-a mărit numărul acțiunilor antisemite și vandalizarea cimitirelor evreiești, negarea Holocaustului, eroizarea fascismului, ce găsește reflectare în mass-media moldovenească (în reviste, jurnale, site-uri informaționale) și activitatea editoarească.

În același timp este necesar de a consemna, că pe parcursul anului 2009 Ministerul **Afacerilor Interne** nu a înregistrat nici un caz de amenințare, discriminare, ostilitate, violență asupra minoritarilor naționale. În acest sens, Ministerul Afacerilor Interne se pronunță a fi și în continuare dispus în vederea acordării asistenței necesare atingerii progresului de armonizare și consolidare a relațiilor sociale și de parteneriat cu societatea civilă și structurile internaționale interesate în domeniul vizat.

Pct. 21 Referitor la măsurile întreprinse cu scopul combaterii stereotipurilor față de romi și alte minorități

În vederea prevenirii discriminării în cadrul organelor de stat și promovării Convenției internaționale cu privire la eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială autoritățile moldovenești au un șir de măsuri: Direcția refugiați a Ministerului Afacerilor Interne, în colaborare cu Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați, periodic organizează seminare și mese rotunde în teritoriu pentru judecători, colaboratori ai organelor de drept, grăniceri și reprezentanți ai administrației publice locale. În cadrul acestora se aduce conștiință despre cadrul legal existent în domeniul azilului, formele de protecție acordate pe teritoriul Republicii Moldova, drepturile persoanelor cu o formă de protecție expuse în acordurile internaționale și legislația națională, precum și procedurile de examinare a cererilor de azil și statutul persoanelor care se află în procesul de examinare. În conformitate cu Planul tematic aprobat prin ordinul MAI nr. 450 din 30.12.2008 „Cu privire la organizarea și desfășurarea pregătirii profesionale la locul de serviciu în anul de studii 2009”, la disciplinele „Drepturile omului” și „Etica și deontologia polițienească” au fost incluse diverse teme de instruire pentru toate categoriile de poliție, inclusiv și pentru cele care activează în localitățile compact populate de țigani/romi (Soroca, Ocnița, Dondușeni, Otaci, Călărași, Nisporeni, Comrat, Hîncești, Ungheni, Orhei, Băsărăbeasca) etc.

Pe parcursul perioadei de referință în cadrul orelor de pregătire profesională au fost studiate un șir de teme în acest domeniu:

- asigurarea respectării drepturilor omului de către organele de politie;
- noțiunea și trăsăturile distinctive ale drepturilor omului;
- eliminarea discriminării rasiale, naționale, religioase și sexuale;
- situația minorităților în Republica Moldova;

- protecția drepturilor persoanelor care aparțin minorităților sociale;
- protecția drepturilor persoanelor vulnerabile.

Totodată, de către MAI a fost elaborat „Îndrumarul despre normele de comportare și conduita ale colaboratorilor organelor afacerilor interne”, aprobat prin ordinul MAI nr. 200 din 03.06.2009, fiind repartizat în toate subdiviziunile organelor afacerilor interne pentru studiere și implementare a principiilor stipulate în Îndrumarul respectiv în activitatea de serviciu, care în mod expres prevede înlăturarea tuturor formelor de discriminare, în special a celor legate de etnie, religie, origine națională sau socială.

De asemenea, pentru a contribui activ la menținerea ordinii și liniștii în societate, s-a convenit de a include țiganii/romii în rîdurile formațiunilor obștești reprezentate prin gărzile populare, care urmează a-și aduce aportul de comun cu ofițerii operativi de sector și șefii de post la capitolul prevenirii și combaterii fenomenului infracțional.

În perioada 22-27 martie 2009 o delegație a Republicii Moldova, din care a făcut parte și un reprezentant al Ministerului Muncii Protecției sociale și familiei a efectuat o vizită de studiu la București, România.

Vizita a făcut parte din proiectul de asistență oficială de dezvoltare pentru Republica Moldova finanțat de Ministerul Afacerilor Externe din România și implementat de UNFPA Moldova: „Promovarea accesului la serviciile de bază, securitate umană și incluziunea socială a grupurilor vulnerabile în Republica Moldova”, prin organizarea acestei vizite de studiu s-a urmărit realizarea unui schimb de experiență în formularea și implementarea politicilor privind populația de etnie romă.

Programul oficialităților de la Chișinău a inclus întrevederi cu reprezentanți atât din cadrul instituțiilor statale, cât și din cadrul celor nonguvernamentale cum ar fi: Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Ministerul Sănătății, Ministerul Educației, Casa Națională de Asigurări de Sănătate, Agenția Națională pentru Romi, Centrul Romilor pentru intervenție Socială și Studii. Totodată, în cadrul acestor întâlniri au fost abordate un șir de subiecte privind conlucrarea în domeniu dintre structurile statale și ONG-uri: necesitățile etnicilor romi, particularitățile etnoculturale, incluziunea socială a romilor.

De asemenea, a fost organizată o întâlnire cu mediatoarele sanitare de etnie romă, fiind de mare utilitate și contribuind la o înțelegere mai bună a activității lor și a problemelor cu care se confruntă familiile rome.

La 10 iunie 2009, în cadrul Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, a fost organizată o instruire internă cu tema „Respectarea principiului nediscriminării”. În cadrul instruirii date, angajații Ministerului au fost familiarizați cu prevederile Convenției Internaționale privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială, precum și cu cadrul legislativ internațional și național, în domeniu.

Totodată, un reprezentant al Ministerului Muncii Protecției Sociale și Familiei a participat la Masa rotundă „Mediator școlar - factor de decizie în școlarizarea elevilor de etnie romă din Republica Moldova”, care a avut loc la 5 noiembrie 2009, fiind organizată de Uniunea Tinerilor Romi, „Târna Rom”. În cadrul întrunirii a fost discutată informația cu referire la activitatea și rolul mediatorului școlar în cinci comunități pilot în cadrul proiectului „Pas cu pas copiii romi pot reuși”, concluziile și recomandările oferite în urma împlinirii proiectului.

În scopul prevenirii atitudinii neadecvate a colaboratorilor poliției față de reprezentanții minorităților naționale, reformarea activității poliției în conformitate cu standardele europene în sfera drepturilor omului, prin Hotărârea Guvernului nr. 481 din 10 mai, 2006 a fost aprobat Codul de etică și deontologie a polițistului. Codul respectiv statuează principiile care guvernează conduita polițistului, precum și modul de comportare al acestuia în situații speciale, cum sînt: relația cu publicul, recurgerea la forță, sau activitatea de cercetare a suspecților și a faptelor ilicite. Codul de etică și deontologie a polițistului va prezenta, totodată, un instrument util pentru membrii societății civile.

De asemenea, trebuie de menționat că a crescut rolul asociațiilor etnoculturale ale minorităților naționale în promovarea principiului de diversitate culturală, spiritului de toleranță, principiilor nediscriminării, demonstrat prin:

- creșterea numărului de organizații etnoculturale: la moment pe lângă Biroul Relații Interetnice sînt acreditate 87 asociații ale minorităților naționale, la nivel local sînt înregistrate 100 organizații similare;
- creșterea numărului de organizații etnoculturale de tineret (care unesc tinerii de origine etnică ucraineni, ruși, găgăuzi, bulgari, polonezi, evrei, etc.) și crearea Consiliului Coordonator al organizațiilor menționate pe lângă Biroul Relații Interetnice;
- extinderea activității asociațiilor etnoculturale ale romilor în cadrul proiectelor, orientate spre satisfacerea necesităților național-culturale și sociale a populației rome, care se realizează cu susținerea financiară a organizațiilor internaționale. Cu sprijinul Biroului Relații Interetnice a fost instituită Coaliția asociațiilor obștești ale romilor care include 15 organizații;
- creșterea numărului organizațiilor etnoculturale, ce reprezintă minoritățile naționale puțin numeroase la număr (pînă la 1 % din populație): lituanieni, letoni, estonieni, gruzini, osetini, tatar și alte etnii;
- crearea Coaliției Nediscriminare „Pentru Diversitate – Împotriva Discriminării” în componența grupei de organizații nonguvernamentale, în special: Consiliul Național al Tineretului din Moldova, Centrul de Informații „GenderDoc-M”, Centrul Național al Romilor, Centrul de Resurse pentru Drepturile Omului, Liga Apărării Drepturilor Omului, ș.a. și activitatea sa întru elaborarea proiectului de Lege privind prevenirea și combaterea discriminării.

Pct. 12, 17, 19 Informația referitoare la **situația populației rome/țigănești** (vezi, de asemenea opct. 18, 20, 21)

Referitor la situația **romilor** din Republica Moldova, în contextul concluziilor făcute de membrii Comitetului ONU este de menționat, că statutul acestei categorii de minorități naționale nu diferă de statutul celorlalte minorități naționale. Nici un act legislativ sau normativ nu prevede careva limitări în exercitarea liberă, pentru romi, a dreptului la viață și la integrare fizică și psihică, dreptului la libera circulație, viața familială și privată, dreptului la educație, dreptului la vot și de a fi ales, dreptului la muncă și protecția socială etc.

În acest context, de care drepturi, libertăți ori obligațiuni dispun și beneficiază minoritățile naționale, de aceleași drepturi, libertăți ori obligațiuni dispun și beneficiază și romii. Diferența constă doar în conștiința, intențiile și viziunea acestor minorități naționale asupra principiilor vieții social-culturale.

Este de evidențiat, că în scopul creării unor condiții necesare pentru dezvoltarea social-culturală a romilor a fost aprobat prin Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr. 1453 din 21 decembrie 2006 cu privire la aprobarea **Planului de acțiuni pentru susținerea țiganilor/romilor din Republica Moldova pe anii 2007-2010**, ceea ce încă o dată confirmă intențiile pe care le are Republica Moldova în asigurarea și implementarea integrării romilor, în viața social-culturală activă a țării noastre.

Ținînd cont de recomandările Comitetului ONU privind necesitatea întreprinderii unor măsuri mai eficiente pentru implementarea Planului de acțiuni menționat, este important de indicat următoarele argumente. Adoptarea acestui document de Guvernul Republicii Moldova a însemnat o etapă nouă pentru activitatea organelor de stat întru îmbunătățirea condițiilor de viață și activitatea socială a populației rome și, de asemenea a jucat un rol important în atragerea potențialului la acest proces al ministerelor de resort și organelor de administrație publică locală. Din rîndul specialiștilor ai ministerelor de resort au fost desemnați responsabili coordonatori de procesul realizării acestui Plan, s-au extind cunoștințele funcționarilor publici privind identitatea național-culturală a romilor, condițiile situației lor social-culturale, a apărut conștientizarea necesității de soluționare a problemelor, se dezvoltă colaborarea organelor administrației publice centrale cu organizațiile obștești, care îi reprezintă pe romi. În mediul populației rome s-a activat

mișcarea național-culturală, s-au înaintat lideri obștești, de afaceri, de știință ceea ce vorbește de procesul formării elitei naționale.

Conform Hotărîrii nr. 1453 din 21 decembrie, 2006:

- responsabili de realizarea Planului de acțiuni sînt: Ministerul Sănătății, Ministerul Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Economiei, Ministerul Educației, Ministerul Culturii, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Tehnologiilor Informaționale și Comunicațiilor, Biroul Relații Interetnice și Academia de Științe a Moldovei, care anual elaborează și aprobă planurile de acțiuni concrete pentru susținerea țiganilor/romilor din Republica Moldova;

- asigurarea financiară a acțiunilor privind realizarea planurilor anuale sus-numite, se efectuează, în limitele mijloacelor bugetare alocate instituțiilor respective, precum și din contul mijloacelor speciale, inclusiv finanțării din partea organizațiilor internaționale;

- coordonarea activității organelor centrale de specialitate ale administrației publice și Academiei de Științe a Moldovei în vederea realizării planurilor anuale de acțiuni se pune în sarcina **Biroului Relații Interetnice**, care, anual, informează Guvernul despre îndeplinirea Planului de acțiuni pentru susținerea țiganilor/romilor din Republica Moldova pe anii 2007-2010 și înaintează propunerile respective în vederea îmbunătățirii acestuia prin prezentarea Raportului.

În procesul de elaborare a Planului nominalizat a participat grupul de lucru din care au făcut parte reprezentanții ministerelor de resort și liderii organizațiilor obștești ale țiganilor/romilor, propunerile cărora au fost luate în atenție și incluse în varianta finală a Planului.

La momentul actual (1 ianuarie 2010) pe lângă Biroul Relații Interetnice sînt acreditate 11 organizații etnoculturale ale romilor, avînd statut de republicane:

- Asociația Obștească a Femeilor Țigance „Juvlia Romani”, creată în 1997;
- Asociația Etno-Socio-Cultural-Educativă „Bahtalo Rom”, creată în 1999;
- Mișcarea Socială a Romilor din Moldova, creată în 2001;
- Asociația Științifico-Culturală „Elita Romani”, creată în 2001;
- Uniunea Tinerilor Romi „Tărnă-Rom”, creată în 2002;
- Societatea Social-Culturală „Tradiția Romilor”, creată în 2002;
- Asociația Romilor din Republica Moldova „Rubin”, creată în 2002;
- Organizația Obștească “Bare-Rom”, creată în 2003;
- Uniunea Democratică a Romilor din Republica Moldova, creată în 2004;
- Alianța Unită a Romilor, creată în 2005;
- Asociația obștească “Romani-Grup”, creată în 2005.

Asociațiile etnoculturale ale romilor sînt înregistrate de organele publice locale din Chișinău, Bălți, Cahul, Comrat, Soroca, s.Vulcănești, Ceadr-Lunga. Extinderea intensă a mișcării național-culturale în mediul țiganilor are loc grație absenței în legislația republicii a restricțiilor la asociere după criteriul etnic și demonstrează atitudinea nediscriminatorie a autorităților moldovenești față de inițiativele țiganilor. În general Biroul colaborează cu 36 de asociații etnoculturale ale țiganilor/romilor din republică, susținînd activitatea lor statutară și diverse proiecte implementate de ei.

Totodată, este oportună prezentarea informației adăugătoare privind măsurile întreprinse de **Ministerul Tehnologiilor Informaționale și Comunicațiilor, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Sănătății** în cadrul realizării Planului menționat.

În conformitate cu pct. 32 al Planului de acțiuni pentru susținerea țiganilor/romilor din Republica Moldova pe anii 2007-2010 Î.S. „Cris „Registru” întreprinde un șir de măsuri în scopul informării populației din localitățile în care locuiesc compact romii despre serviciile prestate de către secțiile de evidență și documentare a populației la documentarea cu acte de identitate din Sistemul național de pașapoarte. Se desfășoară întruniri cu reprezentanții

administrației publice locale și asociațiile romi prin intermediul cărora se informează persoanele respective cu privire la prevederile legislației în vigoare privind modul de intrare și ieșire din Republica Moldova, de ședere a cetățenilor străini și a apatrizilor pe teritoriul Republicii Moldova și modul de documentare a populației cu acte de identitate din Sistemul național de pașapoarte.

Ce ține de înregistrarea oportună a nou-născuților, inclusiv de etnie romi, prin ordinul comun al Ministerul Tehnologiilor Informaționale și Comunicațiilor și Ministerului Sănătății nr.114/476 din 12 decembrie 2008, a fost instituit mecanismul de eliberare a certificatelor de stare civilă în instituțiile medico-sanitare și aprobată procedura de instituire a birourilor cu înregistrarea ulterioară a nou-născuților în incinta maternităților. Astfel, Serviciul Stare Civilă al Ministerul Tehnologiilor Informaționale și Comunicațiilor s-a pus în sarcină organizarea procesului de recepționare în incinta instituțiilor medico-sanitare a actelor destinate înregistrării actelor de stare civilă și de eliberare a certificatelor de stare civilă (inclusiv a formelor complementare). De către Ministerul Sănătății au fost puse în dispoziția Oficiilor Stare Civilă birouri pentru înregistrarea nou-născuților în maternități prin încheierea contractelor de comodat cu Oficiile Stare Civilă Teritoriale.

La moment în toate maternitățile funcționează cabinete de înregistrare a nou-născuților. Pentru sporirea procesului de înregistrare a nou-născuților în cadrul birourilor OSC cu sediul în maternități prin intermediul medicilor de familie femeile gravide sînt informate despre prezentarea la internare în maternitate a setului de documente necesar pentru înregistrarea nou-născutului. Lucrătorii medicali din maternitate sînt antrenați în procesul colectării documentelor necesare.

Accesul romilor la **asistență medicală** este asigurată conform legislației în vigoare și drepturilor constituționale. Asistența medicală de urgență, de ambulatoriu și staționar, în cadrul asigurărilor obligatorii de asistență medicală se acordă în măsură egală tuturor cetățenilor Republicii Moldova, indiferent de etnie, gen, vîrstă, etc. Toți copiii în vîrstă de pînă la 18 ani; elevii din învățămîntul secundar profesional și mediu de specialitate; studenții din învățămîntul superior universitar; rezidenții învățămîntului postuniversitar; gravidele, parturientele și lăuzele; mamele care îngrijesc 7 și mai mulți copii, copiii invalizi de gradul I, invalizii, ș.a. contingente sînt incluși în contingentul asigurat de către stat. Toate cheltuielile legate de îngrijirile de sănătate a mamei și copilului, la toate nivelurile sistemului de sănătate, sînt acoperite de către Compania Națională de Asigurări în Medicină. Copiii pînă la 1 an beneficiază gratuit de Vitamina D2 și Hemofor în scopul profilaxiei rahitismului și anemiei. Copiii de vîrsta 0-5 ani pe parcursul anului sînt asigurați cu medicamente gratuite, conform Programului Conduita Integrată a Maladiilor la Copii în republică (preparate medicamentoase pe 24 poziții). Copiii de vîrsta 2-5 ani gratuit primesc tratament profilactic de dehelmintizare. Instruirea femeilor gravide din acest grup populațional în “școala gravidei” și a mamelor cu copii pînă la 1 an în “școala mamei” se efectuează conform regulamentelor în vigoare. Imunoprofilaxia în rîndul țiganilor/romilor se efectuează conform calendarului de vaccinare. Totodată, în conformitate cu Planul Anual de Lucru pentru anul 2009, semnat între Ministerul Sănătății și UNFPA, desfășoară un șir de activități în domeniul sănătății reproducerii în cadrul proiectului ”Promovarea accesului la serviciile de bază, securitatea umană și incluziunea socială a grupurilor vulnerabile din Republica Moldova”.

Astfel, întru promovarea accesului la servicii de bază în rîndul grupelor vulnerabile, în perioada 22 iunie – 3 iulie au fost pregătiți 40 lucrători medicali în domeniul sănătății reproducerii și planificării familiale (medici de familie, medici din cabinetele de sănătate a reproducerii, asistenți medicali ai medicilor de familie), care activează în localitățile preponderent cu populație romă.

Iar pentru a spori gradul de acces la servicii și informații în domeniul sănătății reproducerii în rîndul populației romă, Ministerul Sănătății, de comun cu Oficiul UNFPA din

Moldova, în perioada 10 septembrie – 31 octombrie 2009, a desfășurat Campania socială de informare „Nu uita! Să nătatea ta înseamnă – Sănătatea familiei tale”.

Obiectivele politicilor de protecție socială urmăresc ameliorarea condițiilor de viață, o protecție socială corespunzătoare, dialog social și lupta oricărei forme de marginalizare și excluziune socială.

În domeniul **protecției sociale**, legislația națională permite tuturor cetățenilor Republicii Moldova să beneficieze în egală măsură de asistență socială, indiferent de minoritatea națională căreia îi aparțin.

În scopul asigurării unui venit lunar minim garantat familiilor defavorizate, prin acordarea ajutorului social, stabilit în conformitate cu evaluarea venitului global mediu lunar al familiei și necesitatea de asistență socială, a fost adoptată Legea cu privire la ajutorul social, nr. 133-XVI din 13 iunie 2008. Legea se extinde asupra familiilor ai căror membri sînt cetățeni ai Republicii Moldova, cetățeni ai altor state, apatrizi sau refugiați, care au domiciliu în Republica Moldova, în conformitate cu legislația. La 31 decembrie 2008, prin Hotărîrea Guvernului nr. 1512 a fost aprobat Programul național privind crearea sistemului integrat de servicii sociale pe anii 2008 – 2012, ce prevede o politică comprehensivă privind susținerea persoanelor în dificultate prin prestarea serviciilor sociale eficiente și de calitate înaltă. Aceste servicii au drept scop de a oferi sprijin persoanelor pe termen scurt sau lung, pentru a satisface nevoile lor sociale, a reduce excluziunea socială și a îmbunătăți calitatea vieții, răspunzînd totodată obiectivelor Programului de activitate al Guvernului Republicii Moldova „Integrarea europeană: libertate, democrație, bunăstare” 2009-2013, la capitolele ce țin de Politicile sociale și Integrarea minorităților naționale.

Dezvoltarea sistemului integrat de servicii sociale va crea oportunități mai bune pentru incluziunea socială a persoanelor în dificultate, (respectiv și persoanelor de etnie romă) asigurînd respectarea drepturilor fundamentale ale acestora. Combinînd măsurile de prevenire, reabilitare, precum și soluționînd cazurile la nivel comunitar înainte ca ele să se agraveze (iar soluționarea lor să devină mai costisitoare), sistemul va deveni mai eficient din punctul de vedere al costurilor, va acoperi pe toți cei care au nevoie de sprijin social și va avea un impact pozitiv asupra calității vieții cetățenilor.

În acest context, pentru dezvoltarea infrastructurii și a capacităților de acordare a asistenței sociale persoanelor în dificultate, precum și tinerilor, membrilor familiilor lor, pe lîngă Secția/Direcția asistență socială și protecție a familiei este instituit serviciul asistență socială comunitară.

La 10 iunie 2009 prin Ordinul Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei nr. 54 a fost aprobat Regulamentul – cadru de activitate al Serviciului de asistență socială comunitară, fișa de post-tip a Șefului Serviciului menționat, fișa de post-tip a asistentului sociale supervisor și a asistentului social comunitar. Asistentul social comunitar este un actor important în comunitate care identifică și evaluează necesitățile segmentului de populație social vulnerabile și le asigură accesul la asistență socială. El sprijină familia indiferent de minoritatea etnică căreia îi aparține, în scopul consolidării și asigurării integrității ei, precum și menținerii copiilor, tinerilor, vîrstnicilor și persoanelor cu dizabilități în cadrul familiei și în comunitate.

În data de 10 iunie 2009, în cadrul Ministerului, a fost organizată o instruire internă cu tema „Respectarea principiului nondiscriminării”. În cadrul instruirii date, angajații Ministerului au fost familiarizați cu prevederile Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale, precum și cu cadrul legislativ internațional și național, în domeniu.

În scopul studierii și aplicării experienței altor țări europene în soluționarea problemelor social-culturale a situației populației române, în perioada 22-27 martie 2009 o delegație a Republicii Moldova, avînd în componență reprezentanți din un șir de ministere de resort a efectuat o vizită de studiu la București, România.

Vizita a avut loc dintr-un proiect de asistență oficială de dezvoltare pentru Republica Moldova finanțat de Ministerul Afacerilor Externe din România și implementat de UNFPA Moldova. Prin organizarea acestei vizite de studiu s-a urmărit realizarea unui schimb de

experiență în formularea și implementarea politicilor cu reprezentanți ai unor instituții relevante din România implicate în promovarea accesului la serviciile de bază, protecție și incluziune socială a populației rom. Programul oficialităților de la Chișinău a inclus întrevederi cu reprezentanți atât din cadrul instituțiilor statale, cât și din cadrul celor nonguvernamentale cum ar fi: Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul Sănătății, Ministerul Educației, Cercetării și Inovării, Casei Naționale de Asigurări de Sănătate, Agenția Națională pentru Romi, Centrul Romilor pentru Intervenție Socială și Studii. Totodată, în cadrul acestor întâlniri au fost abordate un șir de subiecte privind conlucrarea în domeniu dintre structurile statale și ONG-uri, necesitățile etnicilor romi, particularitățile etnoculturale, incluziunea socială a romilor.

Conform informației **Ministerului Tehnologiilor Informaționale și Comunicațiilor**, datorită totalității măsurilor întreprinse din momentul implementării Sistemului național de pașapoarte actual și introducerii în Registrul de Stat al Populației, la 26 octombrie 2009 este stocată informația despre **12.901 persoane de etnie romă** (inclusiv 12.138 persoane documentate cu buletin de identitate al cetățeanului Republicii Moldova, 10.836 persoan documentate cu pașaport al cetățeanului Republicii Moldova, 14 persoane documentate cu permis de ședere permanent pentru cetățeni străini, 1 persoană documentată cu buletin de identitate pentru apatrizi domiciliați permanent în Republica Moldova, 616 persoane înregistrate pe proiectul RG (*forma nr. 9, pașapoarte de tip sovietic, etc.*).

În semestrul II al anului 2009, Procuratura Generală a Republicii Moldovei a generalizatstarea respectării drepturilor copilului în instituțiile de educație preșcolara și școlarizarea copiilor de 7-16 ani, inclusiv a copiilor de etnie romă.

Potrivit datelor în ceea ce privește situația școlarizării copiilor romi, procurorii teritoriali au indicat ca în localitățile, în care locuiesc familiile acestora, recensământul, evidenta și școlarizarea copiilor de vîrsta școlară este mai dificilă. În acest sens, bunăoară în școlile din orașele și satele raionului Soroca, în care locuiesc un număr mai însemnat de romi, din totalul de 126 copii romi luați la evidenta, 87 sunt școlarizați, iar 39 de copii nu locuiesc în teritoriu. În perioada 18-21 august 2009 în or. Soroca a fost organizat un seminar cu genericul școlarizării romilor în instituțiile de învățămînt, la care au participat pedagogi și reprezentanți ai romilor.

La o evidență strictă sînt elevii din Liceele Teoretice Racovat, Badiceni, "I. Creangă", "P .Rareș", "A.Pușkin", școală medie Tatarauca Veche, gimnaziul nr. 1, Zastinca, Părcani, Volovita ș.a., dat fiind faptul că elevii sînt predispuși abandonului școlar.

În r-nul Taraclia un copil rom în vîrstă de 15 ani a refuzat să mai frecventeze școala, însă de către administrația școlii și direcției de învățămînt au fost luate măsuri pentru înmatricularea lui la școala profesională din s. Ciurmai, r-nul Taraclia. Alți 2 copii romi au părăsit școala după absolvirea clasei a VI-a, unii din ei fiind educați într-o familie incompletă, numai de mama, care nu i-a permis copilului să continue studiile, iar celălalt, urmare a conflictelor permanente cu concubinul mamei, a început să vagabondeze. Careva măsuri pentru întoarcerea lor la școală de către organele teritoriale abilitate n-au fost luate.

Și o problemă a școlarizării copiilor romi rămîne a fi și în com. Tirnova, r-nul Edineț, unde din 27 copii romi de vîrstă școlară doar 6 copii sînt școlarizați. Motivul neșcolarizării este refuzul părinților de a-i școlariza. Întru soluționarea acestei probleme Primăria com. Tîrnova a audiat acești părinți la ședințele consiliului comunal, însă aceste măsuri încă nu aduc rezultatele scontate.

În mun. Chișinău, procesul școlarizării minorilor în ultimii ani a înregistrat modificări esențiale în sensul reducerii numărului elevilor neșcolarizați către începutul noului an de studii. Astfel, în anul de studii 2006-2007 nu au fost școlarizați 89 minori, în anul de studii 2007-2008 - 30 minori, în anul de studii 2008-2009 - 13 minori. Anul de studii 2009-2010 a început cu 24 copii neșcolarizați, ceea ce reprezintă 0,038 % din cei 62 897 copii cu vîrstă între 7-16 ani, dintre care 5 erau de origine romă, însă pe parcursul a 2 luni încă 19 copii au fost școlarizați. Așa, în rezultatul lucrului efectuat, către 23.10.09 au rămas neșcolarizați doar 5 copii.

Ca și în alte localități, în mun. Chișinău școlarizarea copiilor are loc fără deosebiri de ordin material, religios sau etnic. Au fost școlarizați 114 copii de etnie romă. Totodată, evidența separată a copiilor romi nu se duce, aceștia fiind incluși în listele generale a copiilor cu vîrstă de școlarizare. S-a constatat ca multe familii de origine romă, inclusiv din cei care au copii de vîrstă școlară, migrează periodic dintr-un loc în altul. În aceste condiții, întru respectarea dreptului acestor copii la învățatură, se colaborează intens cu comisariatele de poliție, direcțiile pentru protecția copilului, Uniunea Tinerilor Romi "Tărnă Roma". Cu implicarea acestora a fost soluționat cazul minorului rom Harcomici Serghei, născut la 17.05.1997, care mulți ani s-a aflat peste hotarele țării cu mama sa și nu a frecventat școala nici o zi. La moment minorul este înmatriculat în gimnaziul nr. 34, deși mama acestuia s-a opus și a avut un comportament brutal cu membrii comisei și administrația gimnaziului nr. 34.

Totodată, în scopul școlarizării eficiente, Centrul național al romilor din Moldova propune instituționalizarea mediatorilor socio-sanitari, care în prezent activează în baza de voluntariat, dar este necesara recunoașterea oficială a acestora. Mediatorii socio-sanitari din localitățile rome reprezintă veriga de legătura între romi și serviciile de bază, cu aportul cărora vor putea fi școlarizați mai ușor copii din aceste familii.

Drept factori care influențează și determină atât neșcolarizarea, cât și abandonul școlar procurorii au identificat: sărăcia, vulnerabilitatea și instabilitatea crescîndă a familiei, alcoolismul și narcomania, indiferența părinților, lăsarea fără supraveghere pămîntescă, urmare a plecării părinților peste hotarele Republicii Moldova, factori care generează atât victimizarea copiilor, cât și participarea acestora la acțiuni ilegale.

În vederea neadmiterii abandonării instituțiilor de învățămînt, spre exemplu, Primăria mun. Chișinău achită cîte 600 lei anual pentru fiecare copil din familia social vulnerabile pentru procurarea rechizitelor școlare și alte cheltuieli necesare. Astfel, în perioada anului 2009 de către Primăria mun. Chișinău această sumă de bani a fost achitată la 1566 elevi din clasele 1-9 și la cîteva elevi din clasele 10-12 din motivul că au rămas orfani.

Procurorii teritoriale au pornit procedura contravențională în baza art. 63 Cod contravențional -neîndeplinirea obligațiilor de întreținere, de educare și de instruire a copilului, în privința a 3 părinți, ai căror copii nu frecventează școala, materialele fiind remise pentru soluționare, conform art. 395 Cod Contravențional al Republicii Moldova instanței de judecată după competență. Procuratura Generală întreprinde măsuri necesare pentru motivarea procurorilor subordonați să se implice mai intens în procesul de școlarizare a copiilor, utilizînd mai eficient pîrghiile de influență prevăzute de legislație față de părinții neconștiințioși.

La 26 ianuarie 2010 în Sala Senatului Universității „Alec Russo”, or. Bălți s-a desfășurat Masa rotundă cu ginericul „Politici Antidiscriminare pentru Romii din Republica Moldova la nivel local. Împuternicire și participare”, organizată de organizațiile nonguvernamentale „Centrul Național al Romilor” și „Moștenitorii” cu susținerea Biroului Relații Interetnice.

În cadrul mesei rotunde a avut loc prezentarea generală privind respectarea Drepturilor Omului față de romi în perioada anilor 2008-2009, de asemenea a fost discutat rolul autorităților publice la nivel local în implementarea Hotărîrii Guvernului nr. 1453 din 21 decembrie 2006 s-au făcut generalizări și concluzii asupra realizării programelor de acțiuni în domeniile educației sănătății, angajării în cîmpul muncii, asistența socială și altele.

Biroul Relații Interetnice, în calitate de coordonator al realizării și monitorizării Planului de acțiuni pentru susținerea țiganilor/romilor din Republica Moldova pe anii 2007-2010, va continua activitatea întru extinderea colaborării cu organizațiile obștești rome în contextul Concluziilor Cometetului ONU, în scopul îmbunătățirii situației populației rome din Republica Moldova. În special, în anul 2010 Biroul va începe elaborarea programului de acțiuni pentru susținerea populației rome pentru perioada următoare, cu luarea în considerație a rezultatelor realizării a Planului curent.

Încheiere:

Raportul periodic al Republicii Moldova asupra stadiului aplicării Convenției internaționale privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială este elaborat de către Biroul Relații Interetnice în baza materialelor prezentate de Ministerul Justiției, Ministerul Tehnologiilor Informaționale și Comunicațiilor, Ministerul Educației, Ministerul Sănătății, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Apărării, Ministerul Finanțelor, Ministerul Economiei, Ministerul Culturii, Procuratura Generală, Centrul pentru Drepturile Omului, precum și alte organe ale administrației publice centrale și locale, care în activitatea sa vor continua să implementeze prevederile de bază a Convenției internaționale privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială și realizarea Concluziilor finale a Comitetului ONU pentru eliminarea discriminării rasiale. De asemenea, în Raport sînt expuse opiniile membrilor Consiliului Coordonator al organizațiilor etnoculturale, acreditate pe lîngă Biroul Relații Interetnice.